

משפט הכפיה

והוא בירור הלכה

בתוקף פסלנות הגט שבפרשת "בלום-האכהייזער-ביקסנשפאן"

ובו חמשה פרקים:

פנקס ביר, ממך 5010

[פרק א]: שע"פ גרדי החלכה היה אסור במוחלט לבוף בעל זה על מתן גט באין שום מנוס מזה. [פרק ב]: בתוקף נאמנות הבעל באופן ביצוע הגט, ושביעת המציאות להלכה הוא על פי דבריו. [פרק ג]: שלפי האופן שנתבצע הגט, יש לה דין "גט מעושה" נמור באין שום מנוס מזה. [פרק ד]: דהגט פסול ובמל אף בדיעבד, ע"פ חומות בצורות מה שהעמידו הפוסקים נגד כל אפשרות כלשהו להכשירה. [פרק ה]: דבג"ד ברור דאף אם ניסת תצא, והולדות ממורים.

הנה, היות שהדבר מובן, דעל כרחק א"א לצדד להכשיר את הגט, רק באחד משלשה דרכים, או: [א], דבאמת אכן היה כאן כפיה כפי שמספר הבעל, אלא דמ"מ הגט כשר, משום שבעל זה הוא מאותן שמותר לבופן ע"פ דין על מתן גט. או: [ב], דלעולם לא היה כאן שום כפיה כלל, והבעל בא כרגלו אל הגט כאחד האדם לפי זמן קבוע מראש, אלא שאח"כ בדה הבעל מלבו שקר גם כאילו שכפאוהו. או במהלך אמצעי: [ג], דאיה"נ של"ה מותר לכופו, ואכן היה כפיה, אבל היינו מעמא דהגט כשר בג"ד, משום שעשו מצדקאות הלכתיים שונים המגרעים את כח הפסול דכפיה ומכשירים אותה.

ובהיות, שהרב פלאהר, שהוא אחד מן האחראים מי שעל קולר צואריהם תלוי פירצה זה, [בעברו על אזהרת חז"ל: דמי שאינו בקי בטיב גיטין לא יהא לו עסק עמהן, ש"התיר" להבעל דגן "לישא" את האשת איש על סמך גט פסול זה], השיב למו ששאל ממנו, מה שיש לו להשיב על ערעור הבעל שכפאוהו לגרש, בזה"ל: "לעולם היה מותר לכופו, דהלא גם הטוען של הבעל עצמו תופס כן... אבל באמת לא היה כפיה גמורה, רק לחצו עליו קצת", עכ"ל. הרי שניסה להתאחו עצמו על כל שלשת הנימוקים הנ"ל כאחד...

ונראה מהו המשפט ע"פ ההלכה: כשמצד אחד טוען הבעל: שנאנס באונס גלוי וניכר. ומצד השני ישנם בני בלי שם [מצד האשה], המפיצים שמועות פורחות: שהיה גט רגיל בלי שום כפיה כלל. ומצד השלישי אומר אחד מן המכשילים, מי (שהנושא) [הבעל] אשת איש זו טוען שסמך עליו: "שהיה מותר לכופו, והא ראה דהרי גם "הטוען" שלו סובר כן... [וכאילו שיש בדעת הטוען הנוכל שלו, שרימיהו מתחלתו ועד סופו, איזה כובד משקל כלשהו להכריע להלכה בזה], אלא דבאמת לא כפאוהו לגמרי רק לחצו עליו קצת"...

ונבא להוכיח בעזהשי"ת בפרקים דלהלן, דכל שלשה דרכים הללו מופרכין כאחד בג"ד, ושע"פ ההלכה הברורה אין לאף אחת מהם שום תקומה כלל, ולא רק דכ"א מהם בפני עצמה אין לה תקומה, אלא דאף בהצטרפות כולם יחד ג"כ אין להם שום תקומה כלל, כי צירוף של שלשה פעמים מאומה - אינו עולה לכלום... והאשה נשארה "אשת איש" גמורה, ובניה מן השני הם ממורים גמורים עד סוף כל הדורות. ונתחיל מקודם, לפי המהלך הראשון: שע"פ דין היה מותר לכופו את בעל זה. [וכמוכן שאין דברינו מופנים, רק למו שמבין שגרדי ההלכה הם הקובעים הבלעדיים בכל הנוגע לכשרות גט, ולא ה"הרגישים"....] וזה החלי בעזהשי"ת.

גופא דעובדא בקיצור – לפי דברי הבעל:

ומקודם נתאר גופא דעובדא של ביצוע הגט ומעשיהו, כפי שתיארה הבעל בפנינו, ערש"ק פרשת תצוה תשס"ט, תיכף ומיד לאחר ביצוע מעשה הגט, כשבא ישר משם לבית דינינו לערער על הגט. מה שיבואר (לקמן בפרק שני), דע"פ ההלכה הברורה: אין שום אדם נאמן להכחישו כי אם בפניו דוקא, ע"ש.

הנוכל יהושע העכט הזמין אותו לפגישה בביתו בקרוינהייטס, ביום ה' פרשת תצוה תשס"ט לעת ערב, כאילו בעד איזה "עסקנות" מצוה, ותיכף כשנכנס לתוך ביתו, קפצו עליו כשבעה בריונים מוסווים ותפסוהו, ולקחו ממנו את כל חפציו, כולל: בתי עינים וה"סעל פאון" שלו. ואיימו עליו תוך כדי שתפסו בידם דברים מכוסים בתוך "בעג" בכדי לייראו [דמי יודע איזה כלי משחית שמונחים שם]: שאם לא יגרש לא יצא חפשי מתחת ידם לעולם, וגם יכוהו מכות רצח עד כדי מיתה.

פנקס ב"ד. מסמך 5010

אח"כ קשרו את עיניו, וגם כבלו והדקו את ידיו באזיקים מה שציער אותו בכאבים חזקים עד למאוד, וגם התלו בו להוליכו קשור עינים מחדר לחדר וממקום למקום, כדי לטשטשו ולייגעו. לאור כל הצער והכאב והפחד, התחנן להם: "הרי אתם יודעים שהנני כבול בידכם, ואין לי שום עצה איך לצאת מכאן...". באמצע הלילה הובילוהו קשור עינים ב"קאר" עם שומרים בנסיעה של שני שעות למאנסי, והזהרו אותו עוה"פ שאם לא יציית להם לומר ככל אשר מצווים עליו, אז יחזיקוהו תפוס לזמן ארוך בלתי מוגבל ואף כמה חדשים, וענה: "הרי אמרתי לכם שהנני בידכם ואין לי ברירה אחרת...".

בבוקר טרם ביצוע הגט, אמר לו המאנס יהושע העכט: שאף מישהו לא חיפש אחריו ב"סעל פאון" שלו בכל משך הלילה, [שקר מוחלט כדי לדכאו ולשברו, דבני משפחתו אכן ניסו להתקשר עמו, אבל מלבד שנטלו הסעל פאון, גם הסירו ממנה ה"בעטעריי" כדי שלא יוכלו לתפסם...], וגם הסביר: דהיות שהוא עושה ד"ז בשביל ממון שמשלמין לו, על כן אם יפרסם את שמו, אז זה יהיה רק לטובתו, שע"ז יתרבו הלקוחות שלו..

אח"כ אמר לו, שלפי צו הרבנים הוא "מחוייב" ליקח ממנו ט"ו אלפים דולר, והוא השיב לו שבשום פנים ואופן לא יקח מהם מעות, והוא עם אחר הניחו לפניו חבילת מעות וציווי עליו למנותם, וכשלא רצה בשום אופן למנותם, והם התחילו למנותם בפניו, החזיר את פניו מהם בכל משך שעת המניה, והעמיד עצמו עם פניו מוסבין אל הקיר.

כשגמרו למנות המעות, ניסו לתוחבם לתוך כיסו, וכשלא הניחם בשו"א, הניחו את המעות לתוך כובעו שהיה מונח על המטה, ותיכף הוריקן וזרקן מתוך כובעו ונפוצו על המטה, ואמר להם שאינו מקבל את המעות ושיקחו אותו בחזרה, השיבו לו שזהו מעותיו, ואינם מקבלים אותה בחזרה, ואם אינו רוצה שמישהו יטלם משם, אז מוטב לו שיקח המעות אצלו, ולא ציית לעצתם והניח את המעות הפקר על המטה.

אח"כ אילצוהו למנות שליח לצוות לכתוב גט, ולומר כל אשר ציוהו, בעוד שנאלץ לעמוד בחדר חשוך, כשפניו מוסבים אל הקיר, ומסובב עם שומרים בפרצופים מוסווים. וככה, במצב זה, כפוהו ליתן גט לאשתו צירל בת מו"ה ישראל יחזקאל אלתר האכהייזער נ"י מלונדון, ביד "שליח קבלה" מוסוה.

כשתי שעות אחה"צ כשביצוע הגט נסתיים, והכינו עצמם לעזוב המקום לאחר שכבר היה תפוס אצלם למשך י"ט שעות, העמיד עצמו יהושע העכט בפני הדלת והזהיר אותו שאם יודע מה שטוב לו אז מוטב לו שיקח את המעות [שהיו מונחים עדיין על המטה, וגם איים עליו: שאם יארע עמו משהו, אז ינקמו בו בני משפחתו], ובהבינו מדבריו שלא ישתחרר מידם בל"ז, אמר לו "אני לא אקח את המעות, אבל אם תרצה תוכל להניחו בהקופסא שהנחתם שם את החפיצים שלי", וכי לא רצה ליגע בו, כדי שתוכל לשמש כהוכחה ע"י "פינגער-פרינט" שלו, שהשתתף בתפיסתו, ואח"כ יחזיר להם המעות, וכן עשה, שמקודם פתח האשמה נגדו והודיע להם שיש מעות תח"י עם ה"פינגער פרינט" שלו, (אלא שאח"כ הפסיק מזה, והכריז שרוצה להחזיר המעות לבעליה, וכדלקמן).

אח"כ הושיבוהו במושב התחתון של קאר שהיה עומד בה"גאראדזש", ושני אנשים הושיבו עצמם לצידו אחד מימינו ואחד משמאלו, וכיסוהו עם שמיכה תוך כדי שהרכינו וכבשו את ראשו למטה, שלא יוכל לראות היכן שנמצא, ויהושע העכט שישב במושב העליון [פראנט], תפס אצלו הקופסא שהניחו בה את חפציו שלקחו ממנו כשתפסוהו.

וככה נסעו בחוץ כמה רחובות אחת הנה ואחת הנה ישר והפוך, כדי שייאבד ממנו הרגשת הכיוון מאיזה מקום שבא, [וברגע האחרון התחנן אליו יהושע העכט, דהיות שנוהר להתנהג עמו ב"רחמנות"... (שלא הכהו מכות רצח, רק איימו עליו לעשות כן... וגם ציערוהו כנ"ל), על כן גם הוא לא יעשה לו מצידו קושיים...], אח"כ עצרו פתאום הקאר ודחפוהו לצאת תיכף ומיד מן הקאר, וזרקו אחריו את הקופסא בשוק, ותיכף ומיד נסעו משם במהירות גדול ונעלמו, כדי שלא יוכל לרשום את מספר ה"פלעיט" שלהם, ובתוך הקופסא בין חפציו שלקחו ממנו, היה מונח גם המעות. פנקס ביד, ממך 5010

תיכף לאחר ביצעת הכפיה, היתה צעדה הראשון של הבעל ישר לבית דינינו, [על אף השעה המאוחרת שב"ק ממשמש ובא, והיה צריך עוד לנסוע לביתו במאנרוי], וערער על הכפיה, וסיפר בפנינו כל פרטי המאורע, ותיכף בו ביום הדענו בברירות לכל ששאלו מאתנו, שהגט פסול ובטל, ולאחר שב"ק הכרזנו ד"ז בפומבי ב"קול ביד" שנשמע מסוף העולם ועד סופו, וגם הוצאנו "כרוז" בכתב, שהגט פסול ובטל.

לאחר שב"ק הלך הבעל לה"פאליס סטעישן" שבקרונהייטס, והכניס שם ערעור על הגבר אלם יהושע העכט, וסיפר כל המאורע, אולם ע"פ עצתינו הפסיק וחדל מזה, [לא מפני איסור "מסירה", כי בגוונא ש"חברה" זו יעשו כן להלך, וכבנ"ד שהתפאר עצמו כן וכנ"ל (ד"ה בבוקר), כבר פסק הרא"ש (כלל מ"ג, סי' ט'), דמותר לקבול בערכאות על העוסקים בכפיית גיטין עיי"ש, אלא] מפני כמה טעמים שאכמ"ל. ואח"כ הכריז בפומבי שרוצה להחזיר את המעות לבעליה, אלא שעד עתה עדיין לא בא שום אדם לקבלו].

ועתה נפן לדון, מה משפט גט כזה על פי דעת תורה, כשהבעל בא ומתאר סיפור המעשה כנ"ל, ושום ביד לא הכחישו את דבריו, אלא שרכני לונדון כתבו בסתמא שהגט כשר, אבל אינם נותנים שום טעם או הסבר על כשרותה של הגט, למרות כל הערעורים החזקים דלהלן. [מבלי לנחות עתה להרדיפות שהיה להבעל לפנינו, מה שאילצוהו לעשות ה"מסירת מודעא", ועוד חזון למועד]. אשר על כן, נבוא לדון, על כל אפשרות "היתר", מה שייתכן לעלות על הלב ולהאמר, ולדון על כל אחד מהם בפני עצמו, מה משפטו על פי דין תורה"ק.

פרק א

שע"פ גררי ההלכה אין שום מבוא להכשיר הכפיה על בעל זה

ובו שמנה סימנים: [א' - ח']

[סימן א]: אם יש מקום להכשיר כפיית הגט ע"י חתימת השט"ב, או ה"פסק דין" לחיוב גירושין, עם ה"סירוב" וה"הרחקה דר"ת" מה שהוציאו על הבעל. [סימן ב]: אם יש מקום להכשיר כפיית גט, בתור הענשה על העבר. [סימן ג]: אם יש מקום להכשיר כפיית הגט בנ"ד, על סמך מענת מוזנות. [סימן ד]: אם יש מקום להכשיר כפיית הגט בנ"ד על סמך מענת שניו מקום מגורים. [סימן ה]: אם יש מקום להכשיר כפיית הגט בנ"ד על סמך מענת הליכתו למרחקים ומניעת שכו"ע. [סימן ו]: אם יש מקום להכשיר כפיית הגט בנ"ד שהבעל היה מוכן לדור עמה במקום אחר. [סימן ז]: אם יש מקום להכשיר כפיית הגט על סמך מענת "מאים עלי". [סימן ח]: אם יש מקום להתיר כפיית גט על מי שסכים לגרש אלא שמעמיד עצמו על זכותיו.

הדבר היחיד הקובע בזה ולא ההרגשים...], ונפתח את דברינו בדרך שאלה תשובה ובירור, וזה החלי בעהשי"ת:

סימן א

אם יש מקום להכשיר כפיית הגט ע"י השט"ב, או ה"פס"ד לחיוב גירושין, עם ה"הרחקה דר"ת" וה"סירוב" שהוציאו עליו

[ובו י"א ענפים]: א. חיוב גירושין מה"ת. ב. פס"ד לחיוב גירושין ע"פ הלכה. ג. התחייבות הבעל בשט"ב לקיים פס"ד שע"פ הלכה. ד. התחייבות הבעל בשט"ב לקיים פס"ד שע"פ סברת הדיינים. ה. אם התחייבות הבעל לצייט לחוד הדיינים מטיל פסול על הגט, והזיוף בדברי האגר"מ בזה. ו. ייעוץ בכתב להבעל שיגרש מרצונו. ז. חתימת שט"ב בכפיית הזמנה. ח. חתימת שט"ב בהטעה. ט. דיינים שהפירו השט"ב. י. סירוב והרחקה דר"ת על מסרב פס"ד לגרש. יא. המלת תשלומי דמי מוזנות על הבעל בכח ערכאות לכופ על גט.

הנה, טרם שננחות לדון בסימנים דלקמן (ג' - ח') על משפט הבעל, אם מהותו מכשיר עליו כפיית גט או לא, ועל עצם הגט ומעשיהו, אם יש בו הפסול ד"גט מעושה" אם לא (צפוק ג'). ההכרח לדון מקודם, על דינם של ה"סיבות" שמלפניה, שהכינו את הרקע לבציעת ה"גט מעושה" בפועל, והם: [א], ה"פסק דין" מה שבי"ד הוציאו על הבעל: ש"חייב לגרש" את אשתו. [ב], ה"סירוב" וה"הרחקה דר"ת" מה שפירסמו עליו בשווקים וברחובות על שמיאן מלציית להם לגרש. [ג], ומעשה ה"בזיון" מה שזרקו אותו מתוך הביהכ"ג חוצה, בכרוז ובלווי צעקות וחירופים ובזיונות עצומים.

והיות שנדמה לרכים, דאם יצא פס"ד על בעל שהוא "חייב לגרש", אם הוא ממאן מלקיים הפס"ד, אז מותר לכופו ע"ז. על כן נבוא לדון בפרק זה על שלשה דברים הנ"ל ע"פ מבט ההלכה, [שהוא

שאלה: פנקס ב"ד. מסמך 5010

היות שהבי"ד מי שהבעל חתם אצלם שט"ב, הוציאו עליו פס"ד של "חיוב גירושין", והוא מיאן מלציית להם [מכח מענות שונות], ולסיבה זו הוציאו עליו כתב "סירוב" וגם "הרחקה דר"ת. אולי ייתכן שזה יכול לשמש כהכשר והיתר ל"כפיית גט" על הבעל.

תשובה:

לא רק שאין בכדי כוחה של ה"פסק דין" בצירוף ה"סירוב" שהוציאו עליו, להתיר או להכשיר עליו כפיית הגט בנ"ד. אלא הדבר ברור להיפך הגמור: שאף אם היה נותן "גט רגיל" בלי שום אונס ניכר, היה כל זה מטיל עליה ה"פסול" הגמור ד"מעושה".

ביאור:

ענף א

"חיוב גירושין" מה"ת אם מכשיר כפיית גט

טרם כל שיה יצמח בזה, עלינו להבהיר בכדי למנוע מן המעות, כאילו שהיה כאן איזה ד"ת ביישרות, ורצו לשמוע את דברי הבעל, ונתנו לו הזדמנות להציע את מענותיו. **אמנם**, כ"ז מוכחש בקונטרס למי החותמת ולמי הפסולים שכתב הבעל, [ונמצא

"חידוש", וממילא אין לך בו אלא חידושו והוא מוגבל רק דוקא באותן שמנו חז"ל להדיא שכופין אותן, וז"פ].

ב). **ויותר** מזה פסק המשל"מ (גירושין פי"א, הכ"ט) בהסבר דברי הר"ן (נש"מ סי' נ"ט), דאף כשהחייב גירושין אינה רק מכח "תביעת האשה" להתגרש, אלא מחמת "איסור" שאסור לו לדור עמה, וכגון מי שעבר ונשא מינקת חברו, דס"ל להרמב"ם (ס"ט) דלא סגי בכשיפרישו זמ"ז עד שיעברו ימי הנקה, אלא שחייב לגרשה בגט דוקא, [אפילו אם הוא כהן, שכתוצאת הגירושין יהא אסור להחזירה אח"כ]. והיוצא מדבריו, דאם הבעל ממאן מלגרשה כפי החיוב המוטל עליו, אז אסור לכופו על זה, למה, משום דהקלקול היוצא מ"גט מעושה" [אף כשהחייב לגרשה מחמת "איסור"], דהיינו התרת א"א לעלמא וריבוי ממזרים בישראל, הוא גרוע הרבה מן קלקול העברתו על ה"איסור" דמינקת חברו, עי"ש.

ג). **ואף** יותר מזה כתב הגרעק"א בתשובה הנדפס בדרוש וחידוש רעק"א (מ"א, דף ז"א), דאפילו חיוב גירושין גמור שרובין עליו מה"ת מכח "שנאסרה עליו", ג"כ אינו מועיל להתיר עליו כפיית גט, [ואפילו כשהוא בצירוף "תביעתה" להתגרש]. ועל כן פסק, בנידון אשה שזינתה תחת בעלה ברצון, ונאסרה עליו מה"ת ונפרד ממנה, והיא תובעת ממנו גט, אבל הוא ממאן מליתן לה גט, משום שכופס עליה על מה שבגדה בו וזינתה תחתיו, ורוצה להנקם בה שתשב ותתענג כל ימי חייה. ומסיק להלכה ולמעשה, דהגם דיש דיעות בראשונים דמחוייב לגרשה בגט דוקא, ולא סגי בהפרשה בעלמא, מ"מ כיון שממאן מלגרשה, אסור לכופו על הגירושין, עי"ש. למה, משום שהבין עם הדעת תורה שלו, שהקלקול היוצא מ"גט מעושה" [אף כשהחייב לגרשה מה"ת מחמת "איסור"], הוא גרוע הרבה מן קלקול העברתו על ה"חיוב מדאורייתא" המוטל עליו לגרשה.

פנקס ב"ד. ממנ"ך 5010

ג). **וכדאי** לנו לעמוד ולהתבונן קצת בפסק דין הנ"ל (א"ט ג') מהגאון רעק"א, מי שכל מהותו היתה עצמיות תוה"ק ממש וכידוע, והכל מודים שהיה גאון הגאונים בכל המושגים: בתורה, בצדקות, במדות, ובקדושה. ע"כ אם נרצה לידע מהו "דעת תורה" אמיתי במהרתה, עלינו ללמוד לקח מדבריו, ונראה שיש בה חידושים גדולים שהם להיפך הגמור מן מושכל ראשון שלנו. וזהו במשולש:

בפנקס ב"ד (מסמך 5004), ששם מוכיח בראיות ברורות על המון עוולות נוראות שנעשה עמו בניגוד ליישרות ולדינא, ובהיותו מעורבים בפרשה זו, אנו אחראים על אמיתת חלק גדול מהם, וכמו שהסברנו במכתבינו שנדפס שם, עי"ש. וכל דברינו שבכאן לא נצרכה אלא להדעפה וברוך את"ל: דאפילו אם לו היה כל הד"ת מתנהל ביישרות גמור וע"פ גרדי ההלכה, עכ"ז ל"ה פסק דינם מועיל כלום להתיר עליו כפית גט וכדלקמן, וד"ב.

והנה בכדי לברר אם יש בכחה של "פסק דין" לחיוב גירושין להכשיר כפיית גט, או לא, מקודם חל עלינו חובת הביאור מה דינה של עצם "חיוב גירושין" מה"ת כשלעצמה, מבלי שתהיה על זה "פסק בית דין", אם יש בכוחה להכשיר כפיית גט על הבעל, או לא.

א). **הנה**, לפי מאי דקימ"ל כפסק הרמ"א (א"ט"ע סי' קנ"ד, סכ"ט), דלא כייפינן לגרש, רק לאותן שש המנויין במשנה ובגמרא להדיא דכופין אותן לגרש ולא זולתן כלל. זאת אומרת דאפילו אותן הבעלים מי שנפסקו עליהם בגמרא ובשו"ע בלשון "יוציא", כלומר שהם "חייבין" לגרש את נשותיהן, מ"מ אין כופין אותם על זה, אפילו אם נדמה לנו ע"פ הסברא שיש לכופם מק"ו מאותן השש, [כ"כ הרדב"ז (מ"ד, סי' ר"ס), הועתק לשונו לקמן (סי' ו', ענף ז', אות ז'), ושאר פוסקים, עי"ש (ענף ד')]. **שמעינן** מזה, דאפילו "חיוב גירושין" גמור, המוטל אליבא דכו"ע אקרקפתא דהבעל ע"פ תורה: שהוא "מחויב" לגרש את אשתו, עכ"ז אכתי אין זה מספיק להתיר ולהכשיר עליו כפיית גט, כשהוא ממאן מלקיים את חיובו הזה המוטל עליו מה"ת.

והמעם פשוט, דכיון ש"רצון הבעל" הוא דבר הכרחי מאוד, הנצרך לכשרות הגט מן התורה, והוא התנאי הראשון מה שמנה הרמב"ם (גירושין פ"א, ה"א) בין עשרת הדברים הנצרכין מה"ת לכשרות הגט, וכשחסר רצון הבעל לגרש הרי הגט פסול מה"ת. א"כ הרי"ז לימוד ברור, דעצם ה"חיוב" לגרש כשלעצמה מבלי צירוף "רצונו", אינה די להכשיר את הגט, וממילא פשוט דאם הוא ממאן מלקיים את חיובו לגרשה, אז לא יועיל כלל מה שנכפיהו על כך, דסו"ס הרי נתבצע מעשה נתינת הגט שלא ברצונו. [ובזה ל"ש הסבירו הידוע של הרמב"ם (גירושין פ"ב, ה"כ) דעצם "קיומו" מצותו וחיובו משווייהו כ"רצון", משום דכל היתר הכפיה מתז"ל על אותן הבעלים הוא בגדר

בישראל, עכ"ל, וזה הובא במור (סה"ע סי' ע"ז), ומהרש"ל (סי' ס"ט), ע"ש.

וב"ז צריך לשמש כלימוד גדול לנו ולבנינו עד עולם, לדעת ולהבין מהו "דעת תורה" נקי ואמיתי. דהרי ד"ז לא יעלה אפילו על לבו של טיפש ונשחץ לחשוב, שהוא מבין ודואג יותר לעתידה הרוחני של כלל ישראל, מרבותינו הרא"ש ורעק"א שכל בית ישראל נשענים עליהם ועל הוראותם בקדושה. [וראה במבוא (ענף ד') שהסברנו ע"פ דברי פוסקים הללו, ש"פרומע הרגישים" הנראים במושכל ראשון כמוצדקים, ואיך רבנים יראים הסתבכו ונאחזו על ידיהם בטעות, כאילו שזה מתיר כפיית הבעל, אבל באמת שזהו טעות עצום, המהרס בחמורות שבחמורות, ע"ש].

סיכום וקיצור מן העולה מענף זה:

א. אף "חייב גמור לגרש" הרובץ על הבעל "מן התורה", ואפילו כש"חייב" זה נובע מ"איסור דאורייתא" שלא לחיות עמה, כל שאינו מאותן שש הנימנין מחז"ל שדינם לכופן לגרש, והוא ממאן מלקיים את חיובו מה"ת לגרשה, אין זה מצדיק או מכשיר כפיית גמ על הבעל.

ב. ואפילו כשהבעל אומר בפירוש שמונע ממנה הגמ, רק משום שרוצה "להנקם" בה, ואפילו אם קרוב לודאי שהאשה בהיותה מעונן כל ימיה, שתזנה עם אחרים, מ"מ כל שאינו מן אותן שש שמנו חז"ל שדינם לכופן לגרש, אין כל זה מצדיק או מתיר כפיית גמ על הבעל, משום דהקלקול שמוה גרוע מן קלקולים הנ"ל.

פנקס ב"ד. ממנף 5010

ענף ב

פס"ד דחייב גירושין להלכה, אם מכשיר כפיית גמ.

א. **ומעתה**, לפי המבואר לעיל (ענף ב'), דאפילו "חייב גירושין" שע"פ "דין גמור" הרובץ על הבעל "מן התורה", אין בכוחה להכשיר עליו כפיית גט כשהוא ממאן מלגרשה, משום ד"חייב גירושין" לחוד, ו"כפיית גט" לחוד, ולא הותרה רק אצל ששה המנויין מחז"ל. **א"כ** פשוט לפי"ז, דגם "פסק דין" מה שפסקו בי"ד על הבעל: שהוא "מחויב ע"פ דין" לתת גט פיטורין לאשתו, ג"כ אין בכוחה להכשיר כפיית גט בעקיבה. דהרי מהו פירושו של "פסק דין", שהדיינים "מודיעים" ו"מאשרים" להבעל: שכך הוא חריצת משפטה של תורתנו הקדושה, שרובץ עליו "חייב גמור" לגרש את אשתו.

ראשית חזינן, דההירוס של "גט פסול", כלומר גט מה שכפו על הבעל בניגוד לרצונו, הוא הרבה יותר חמור מן ההירוס דהעדר קיום הבעל את החיוב דאורייתא המוטל עליו לגרשה בגט פיטורין. **למה**, משום שתוצאותיה של גט כפוי בניגוד ל"רצון הבעל" הוא: ההעברה המוחלטת של הנושאה, על ערוה החמור והנורא ד"אשת איש", בצירוף המכשול דטמיעת "ממזרים" בישראל לדורות עולם, רח"ל.

שנית, דכ"ז הוא אפילו כשהבעל מצהיר בפירוש, דמה שרוצה לעכב ממנה הגט, הוא רק משום חשבונות של "נקמה", דהרי הוא בלא"ה הוצרך לפרוש ממנה, דהרי אסורה עליו מה"ת. **עכ"ז** אין זה משנה מאומה, לענין שנוכל לכופו בשביל זה על הגט, אפילו כשהוא חייב ליתנה לה מה"ת. [הדבר מובן היטב, איך שהיה ה"פס"ד" בכה"ג מאת דיני זמנינו, אין שום ספק שהיו חורצים את משפטם בשצף קצף להיתר כפיה: "נקמה"?? ח"ו..!, הלא זהו מדה גרועה מאוד, בודאי מצוה לכופ את הרשע הזה המושחת במדותיו לגרש. אבל הגרע"ק הבין, דכשעומד לפנינו חשש של התרת א"א לעלמא, אז אין הזמן ללמד להבעל לקח בפרק מדות..].

ושלישית, דעל אף שהדבר מובן, דאם הבעל יענן לעולם את אשתו הזאת, מי שכבר זינתה תחתיו ברצון, אז קרוב לודאי שתמשיך לזנות גם להבא, ותכשיל גם אחרים עם האיסור החמור דא"א. והיה מקום גדול [לפי דעתינו] לומר, דבשביל הצלתה והצלת אחרים מן האיסור החמור ד"אשת איש", אולי יותר טוב להקל קצת על הפסול ד"גט מעושה", ולהתיר לכפות את הבעל לגירושין.

ומה חזינן, דאפילו החשש החזק והמוחש הזה, לא מהני כלל שנוכל להתיר בשביל זה לכופ את הבעל שיגרשנה. **למה**, כי הגרע"ק"א הבין בדעתו תורה שלו, שההירוס ה"ודאית והמוחלטת" היוצא מ"גט פסול", חמור פי כמה אפילו מן ה"חשש הקרוב לודאי": שתמשיך לזנות, ועולה על כולנה.

ד. **ובאמת**, דרעיון זה, דחשש יציאת האשה לתרבות רעה, לא מהני להתיר כפיית גט על בעלה, כבר כתבה רבינו הרא"ש (כמונז פ"ה, סי' ל"ה) [כשדן אם להתיר כפיית גט, מכח טענתה ד"מאיס עלי"], וז"ל הנורא: מוטב שבנות ישראל הרעות יוסיפו רעה על רעתן, ואל ירבו ממזרים

גמור ואמיתית, מ"מ אין בכוחה להכשיר עליו כפיית גמ בשו"א, כשאינו מאותן שש הנימנין מחז"ל שדינם לכופן לגרש, והוא ממאן מלגרשה.

ב. פירסום פס"ד שבוה ל"חיוב גירושין" בכתב, או כשמסרוה ביד אשתו, זה גופא מפיל "פסול" על כל גמ שיתן אח"כ בעקיבה, עכ"פ כשמעיד עליה אח"כ.

ג. אם פסקו הבי"ד להבעל שחייב בגירושין ע"פ הלכה, ולאחר שגרש נתברר שהיתה שלא כהלכה, לדעת הצ"צ יש להכשיר בדיעבד, ולדעת החזו"א הגמ פסול בכפילא, בין מדין "מעושה" ובין מדין "מוטעה".

פסקי ביר. מסמך 5010

ענף ג

"פסק דין" לחיוב גירושין להלכה מדיינים שהבעל "התחייב" עצמו לציית להם, אם בכוחה להכשיר כפיית גמ

עד כאן בירדנו (נענף ב') דאף "פסק דין" לחיוב גירושין גמור מה"ת, אינו מוסיף תת כח להכשיר עליו כפיית גמ, מפני שהוא ממאן מלקיים את חיובו. ועתה נפן לדון, כשה"פסק דין" שעל הבעל ל"חיוב גירושין" ע"פ תורה, היה מבוסס גם על "קבלתו" לציית להדיינים, וכונן שקיבל אצלם "קנין", וגם "חתם" אצלם שט"ב, על "התחייבותו" לציית ל"פסק דין" שיפסקו עליו, מה דינו.

זאת אומרת, דמלבד ה"חיוב הכללי" הרובץ על כל יהודי מסיני, לקיים את כל ה"חייבים" מה שהתורה"ק הטילה עליו, בנוסף לזה "התחייב" עצמו בעל זה באופן מיוחד עם "חיוב פרטי" לציית לפסק דינם של דיינים מסויימים, ע"י קבלת קנין וחתמת שטרי בירורין. **אולי** ד"ז זה אכן מוסיף תת כח, שנוכל להכשיר עליו על יסוד זה כפיית גמ, אם הוא ממאן אח"כ מלציית לציוויים שע"פ תורה לגרש, דהרי הכנים עצמו מ"רצונו הטוב" לתוך "חיוב הציות" לדבריהם, ונראה מאי דקמן.

א. **הנה**, ד"ז מתבאר היטב ע"פ הדין דאיתא בשו"ע (א"ע ס' קל"ד, ס"ד. וסי' קנ"ד, סכ"ג) בזה"ל: **אם נשבע הבעל ליתן גמ, טוב צריך שיתירו לו קודם, שלא יהא דומה לאונס, עכ"ל.** ובלבוש (סג) הוסיף בזה"ל: **ואנו נוהגין להתיר ג"כ לכל, אפילו למי שלא נשבע, עכ"ל ע"ש.** חזו"נ מזה, דלא רק ד"חיוב מדאורייתא לגרש", מה שרובץ אקרקפתא דהבעל מסיני כ"חיוב כללי" לקיימה, אינו מועיל להכשיר עליו כפיית גמ.

וא"כ אף אם לו יהא, שהפס"ד מבוסס על מקורות נאמנים ואיתנים בדברי הפוסקים, והוא מחזקת מעמד לאמיתה של תורה אליבא דכל הדיעות בלי שום חולק כלל. **מ"מ** פשוט, דמה שהדיינים מאשרים דבר זה ע"י "פסק דין": שאכן חייב הוא לגרש את אשתו ע"פ תורה, בודאי דלא תהא אלים יותר מעצם הדבר כשלעצמה: שהוא חייב לעשות כן. **ואם** חזו"נ, דעצם החיוב גירושין שע"פ תורה מסיני כשלעצמה מה שרובצת עליו, לא אלים די כוחה להכשיר עליו כפיית גמ וכנ"ל (ענף א'), בודאי דגם אישורם של שלשה דיינים ע"ז: שהבעל אכן מחויב לעשות כן, לא תוסיף תת כח מאומה להכשיר עליו כפיית גמ, דהרי פשוט שלא יוגבר כוחם יותר מכח החיוב מה שהם באים מחמתה, וז"פ.

[אדרבא, כשפסקו לו הדיינים שחייב לגרש מן הדין, ועל סמך זה עמד וגירש, מפני שחשב שבודאי הם יודיעין היטב את הדין, ואח"כ נתברר שחייבוהו שלא כדין. יש בזה מבוכה, דהאבנ"ז (א"ע, ס' ל"ו) נוטה לומר דהגט כשר בדיעבד, אבל החזו"א (גיטין ס' ז"ט, אות ב') כתב, דהגט פסול בכפלים: בין מכח "גט מעושה", משום דאנוס לשמוע לד"ח ג"כ מיחשב אונס, ובין משום "גט מוטעה", דהרי איגלאי מילתא שטעו בדין, עי"ש].

ב. **ונחוי** להדגיש, דמה שכתבנו כאן ש"פסק דין" על חיוב גירושין אינו מכשיר כפיית גמ, לא נצרכה רק בגוונא שהפס"ד נמסר להבעל ב"בעל פה", שהבי"ד "אמרו" לו שע"פ הלכה הוא חייב ליתן גט לאשתו. **דבכה"ג**, איה"נ דא"א לכופו על מתן גט על סמך זה, אבל לאידך גיסא, גם אין פס"ד שכזה מטיל שום פסול על הגט שיתן בעקיבה מרצונו, דבכה"ג תלינן שבודאי החליט בדעתו לבטל את רצונו לדעת תורה, ונתן את הגט מרצונו הטוב, [וכמו שנסביר לקמן (ענף ג, אות א')]. **משא"כ** כשהבי"ד הוציאו את הפס"ד לחיוב גירושין "בכתב", ופרסמוה או מסרוה ביד צד האשה, בכה"ג מעלינן דרגא, דלא רק שזה אינו מכשיר עליו כפיה וכנ"ל, אלא שזה כבר מטיל פסול ד"מעושה" על כל גט רגיל בלי שום אונס ניכר מה שיתן בעקיבה, וכדיבואר לקמן (ענפיס ג' ו'), עי"ש.

סיכום וקיצור מן העולה מענף זה:

א. אף "פסק דין" מבי"ד המחייבים את הבעל [ב"בעל פה"] בגירושין, אפילו כשהוא מבוסס ע"פ הלכה

אלא דאף לחץ ד"חייב דאורייתא לגרש" שכזה, מה שהבעל הכניס עצמו לתוכה "מרצונו" הגמור ב"חייב פרטי", וכגון שנשבע מרצון עצמו שיגרשנה, דנמצא שעתה הוא מחויב לגרשה ע"פ תורה בכדי שלא יעבור על שבועתו. **לא** רק שאין בכוחה להכשיר עליו כפיית גט, אלא לאידך גיסא, דאף יש בכוחה להטיל פסול גמור על כל גט שיתן אח"כ בעקבות לחץ זה.

זאת אומרת, דאפילו כשהבעל הכניס עצמו בתחלה מ"רצונו" לתוך "הכרח פרטי" של "חייב ע"פ תורה" לגרש את אשתו, מ"מ יש ביכולת של "הכרח" זה, להטיל פסול על הגט שינתן בעקיבה. **והמעם**, דהגם שבתחלה הכניס הבעל את עצמו לזה מרצונו, דבשעת השבועה עשה זאת מרצונו הגמור והטוב, מ"מ כיון דסוף סוף עכשיו, לאחר שנמצא כבר תחת הלחץ של חיובו לקיים את שבועתו, הרי הוא נותן את הגט מחמת אונס זה, וממילא שוב יש בזה משום החשש ד"גט מעושה".

ואין להקשות לפי"ז, דא"כ גם כשהבעל מגרש את אשתו, בכדי לקיים את עצם החיוב מה שחייבתו התורה לגרשה, במקרה כשחייב לעשות כן מן הדין הגמור. **למה** לא נימא דיש בזה משום החשש ד"גט מעושה", דהלא לולא חיובו שמה"ת לגרשה היה רוצה לקיימה, וכמו דחזינן דחייב קיום שבועתו שמה"ת מטיל בה החשש ד"גט מעושה".

אמנם לק"מ, דודאי שאני כשמגרש ע"פ ציווי התורה גרידא הרובץ עליו מסיני, מבלי הלחץ הנוסף כ"חייב קיום שבועתו", דכיון דחזינן שעמד וגירש, אמרינן שכבש רצונו וביטלה, בכדי לקיים את רצון התורה, ושפיר הו"ל גירושין גמורין שברצונו המלא. **דמאחר** דבעינן לכשרות הגט מה"ת, שתנתן ע"י הבעל "מרצונו" א"כ הרי כך הוא "אופן" קיום חיוב זה: שמוטל עליו לכופף את רצונו שתסכים לדעת התורה"ק המחייבתו שיגרשנה [ברצונו] על אף שמצידו היה רוצה לקיימה. **[ובזה** לא בעינן לנחות להסבירו הידוע של הרמב"ם (גירושין פ"ג, ה"כ): דעצם קיומו את חיובו שע"פ רצון ה', הוא רצונו האמיתי, דזה לא נצרך רק היכא שכופין אותו בשוטין כהלכה, שיש עליו אונס חיצוני גלוי וניכר. **משא"כ**, כשיש עליו לחצים חיצוניים ונוספים הנ"ל, אז שייך החשש שהתחרט על מה שהכניס את עצמו לתוך החיוב מרצון עצמו, וממילא גירש באונס שלא לרצונו, והבין].

ב. **ואף** לדעת הרמ"א (טס), דכשלא התירו לו השבועה, מ"מ הגט כשר בדיעבד, [מלבד מה דהרא"ם (סי"ד), ומהרשד"ם (אה"ע סי' ס"ג, ד"ה ועמה) כתבו, דח"ו להקל בזה באיסור אשת איש ופסול ממזרות, עיי"ש]. **אבל** זהו רק בנוגע לענין להכשיר את הגט בדיעבד כשלא התירו לו מסדרי הגט את שבועתו מדעת עצמם, וכשגם הוא מצידו לא גילה להם שהוא מתחרט משבועתו, ואצ"ל שלא ביקש מהם שיתירו לו את שבועתו. **בכה"ג** אין חוששין בדיעבד לפי דיעה זו, דאולי נתן הגט מתוך לחץ השבועה, משום דתלינן דכיון דגירשה בשתיקה ולא ביקש התרה על שבועתו, וגם לא מסר מודעה שהוא אנוס לגרשה בעקיבה, מסתמא גמר וגירשה מרצונו.

וייני בענין זה ד"נשבע לגרש" הרבה שיטות ואריכות גדול בחילוקים דקים מה שאכמ"ל. **אמנם** זה מיהא ברור לכו"ע, דכשמתקבצים ביחד ד' תנאים הללו: **[א]**, שהבעל גילה דעתו בפירוש טרם נתינת הגט שהוא מתחרט על שבועתו. **[ב]**, וכש"כ כשגם ביקש להדיא שיתירו לו את שבועתו, ולא רצו להתירה לו. **[ג]**, ואצ"ל כשהבעל ערער אח"כ, שלא נתן את הגט מרצונו רק מחמת הלחץ דחייב קיום שבועתו מה שרובצה עליו. **בכה"ג** כו"ע מודים דנחשב כאונס גמור והגט פסול, עיי' ראנ"ח (סי' ס"ג, ד"ה יש למלק), [אלא דאח"כ (ד"ה סלל) הוא מסתפק, דייתכן דשאני שבועה, דמחמת חומר תוקף האיסור דאורייתא שלא לעבור על שבועה, גמר ומגרש ברצון, עיי"ש], מהרש"ך (מ"ג, סי' ק"ל, ד"ה אמנס), ותו"ח (מהרמ"ש, מ"ג קו"ג מודע"א ואונס, דף י"ד), **מכתב מאליהו** (שער ז', סי' כ'), **ואור שמח** (גירושין פ"ג, ה"ג), עיי"ש].

פנקס ב"ד, ממנ"ך 5010

וכש"כ ואצ"ל, כשבנוסף לכל הנ"ל: **[ד]**, מיאן הבעל בכל התוקף מלגרשה, ולמרות שבועתו שיגרשנה היה מוכן לעבור על שבועתו, אם התעלמו מכ"ז וכפאוהו על מתן הגט, בכה"ג פשוט וברור לכו"ע שהגט פסול ובטל, וא"א להכשירה בשו"א על יסוד חיובו לקיים את שבועתו. **דאפילו** להסוברים דמצד השבועה גרידא עדיין אינו נחשב כאונס אם עמד וגירשה, מ"מ זהו מיהא ברור דלהיפך וודאי לא אמרינן דהשבועה תוכל להכשיר את כפיית הגט שבעקיבה, וכמו שפסקו מהריב"ל (מ"ג, סי' י"ט), והבי"מ (סי' קל"ה, טס), דאם כפאוהו לקיים השבועה, הו"ל גט מעושה. **ויותר** מזה כתב מהריב"ל (טס), דאף אם לא כפאוהו

ג. ובפרט כשגילה דעתו קודם הגמ, שהוא מתחרט על שבועתו או על הקבלת קנין וחתימת שט"ב, דוח מטיל פסול על כל גמ שנותן אח"כ אפילו בלי שום אונס ניכר.

ד. ואצ"ל, דכשכופין אותו לקיים את שבועתו לגרש, או קבלת הקנין וחתימת שט"ב לציית להם לגרש ע"פ תורה, בכח"ג כו"ע מודים בלי שום חולק, דהגמ פסול ובטל.

פנקס ב"ד. ממך 5010

ענף ד

"פסק דין" לגירושין ע"פ "סברת" הדיינים מי שהבעל התחייב להם לצייתם, אם בכוחה להכשיר כפיית גמ.

עד כאן דיברנו (נענפים 6 - 3) מבטל, מי ש"חיובו לגרש" מבוסס הדק היטב ע"פ "הלכה" לכו"ע בלי שום חולק כלל. וביררנו דאפילו אם בצירוף להתחייבותו הכללי המוטל עליו ע"פ הלכה לגרש, ובצירוף מה שהדיינים "פסקו" עליו חיוב גירושין מן הדין, גם התחייב עצמו באופן "פרטי" ע"י קבלת קנין וחתימת שט"ב, לציית לפסק דינם.

דמ"מ, לא מהני כל דברים הללו, אם הבעל אינו מאותן שש שנימנו ע"י חז"ל שדינם לכופם להוציא, ולא רק שאין בכח התחייבותו לציית לפסק דינם שע"פ הלכה, להכשיר עליו כפיית גמ בשו"א. אלא אדרבא אף יש בכוחה לכמה דיעות, להטיל פסול על כל גמ שיתן בעקיבה אפילו בשתיקה, אם ערער אח"כ עליה, ואצ"ל דאם כפאוהו לגרש בעקיבה של אותן ההתחייבות, דהגמ פסול ובטל לכו"ע.

ועתה נפן לרדן, איך הדין כשה"פסק דין" ד"חיוב גירושין" מה שהוציאו הדיינים על הבעל, אינו מבוסס ע"פ תורה והלכה, רק על "חוות דעתם וסברתם" של הדיינים, שכן נראה להם "מסברתם" ע"פ הנימוס וההגיון, אם שייך לומר ד"התחייבות" הבעל ב"קבלת קנין" וב"חתימת שט"ב" לציית להם, אכן תהא בכוחה להכשיר עליו כפיית גמ.

א. הנה, הדבר פשוט וברור, דהחיוב גרידא המוטל עליו לקיים "הבטחתו" לציית להם, לא תהא אלימא יותר מן החיוב המוטל עליו מסיני לציית לדברי תורה. ואם חזינו דחיוב חזק שכזה אין בכוחה להכשיר עליו כפיית גמ, וזהו אפילו כשבצירוף לזה גם יצא עליו "פסק דין" שחייב לגרשה מה"ת, וגם התחייב

להדיא לגרש, רש שהטילו עליו "הרחקה דר"ת" בכדי שיקיים את שבועתו, ג"כ הגט פסול ובטל, עי"ש.

ג. ומעתה, ניחזי אנן ע"פ כל הנ"ל, דעכ"פ "התחייבות" הבעל ע"י "קבלת קנין" או "חתימת שט"ב", לקיים את "פסק דינם" של הדיינים, בודאי שלא תהא עדיפא "התחייבות" זו מן התחייבות שע"י "שבועה", מה שמחויב לקיימה מדאורייתא, ועכ"ז חזינו דכו"ע מודים שאין בכוחה להכשיר עליו כפיית גמ. וא"כ פשוט, דכש"כ ד"התחייבות" שע"י "קבלת קנין" ו"חתימת שט"ב" לקיים את "פסק דינם" של הדיינים, בודאי שאין בכוחה להכשיר עליו כפיית גמ, אפילו כשה"פסק דין" מבוסס על טהרת ההלכה לכו"ע בלי שום חולק כלל.

דמלבד, מה, שהתחייבות כזה שע"י קבלת קנין או חתימת שט"ב, היא קלושה טובא מהתחייבות החלטית שע"י שבועה, כיון דאינה רק על צד הספק "אם" יתחייב, וממילא ייתכן שהיה סמוך לכו בטוח שלא יתחייב. גם היא גרוע טובא מן התחייבות שע"י שבועה, דלרוב הפוסקים אין הקנין חל ע"ז דהו"ל קנין דברים, וכדלקמן (ענף ה').

ואם חזינו דעצם "התחייבות שמן התורה", אינה מכשיר עליו כפיית גמ, אפילו בצירוף "פסק דין" ע"ז, וכנ"ל (ענפים 6, 3), א"כ מה יוסיף תת כוחה של ההתחייבות בקבלת קנין או חתימת שט"ב שיציית לפסק דינם, שתוכל להכשיר עליו כפיית גמ. אדרבא, לכמה שיטות, הר"ז עוד מוסיף תת כח לאידך גיסא: להטיל "פסול" על כל גמ שיתן אח"כ אפילו באופן רגיל ובשתיקה, אם הוא מערער עכ"פ אח"כ עליה, וכנ"ל.

סיכום וקיצור מן העולה מענף זה:

א. התחייבותו של הבעל אף ב"שבועה", וכש"כ רק ב"קבלת קנין" או "חתימת שט"ב" שיציית לפסק דינם של הדיינים לגרש ע"פ חיוב תורה, לא רק שאין בכוחה להכשיר עליו כפיית גמ בשו"א כשאינו מאותן חשש הנימנון מחז"ל דכופין אותן לגרש.

ב. אלא אדרבה עצם התחייבותו בשבועה לגרש, [או קבלתו בקנין או בחתימת שט"ב לציית להם לגרש ע"פ תורה, יש בכוחה לכמה שיטות להטיל פסול גמור על כל גמ שנתן אח"כ, אפילו באופן רגיל ובשתיקה, עכ"פ כשמערער אח"כ עליה.

עצמו לציית לפסק דינם שע"פ הלכה, וכנ"ל (ענפים 6 - ג). א"כ פשוט, דכש"כ דרך החיוב הקלוש שיקיים את התחייבותו, מה שהבטיח לאנשים אלו שיציית לחוות דעתם שמסברת עצמם, בודאי שלא תהא עדיפא מכ"ז, ואין בכוחה בשו"א להכשיר עליו כפיית גט.

ולאחר שכתבנו כל זאת, מצאנו שכן כתוב מפורש במרדכי (גיטין, רמז מס"ו) דברים ברורים בזה"ל: **מעשה** באחד שקיבל עליו בגזירות חרם ונדוי בי"ד להזיק [את] בנו לגרש. ונראה שיכול להתיר לעצמו, וצווי בי"ד אינה כלום, שהמצווה לגרש כאילו טעה בדבר משנה, ואף לבעל אין יכולין לכופו, וכ"ש לאחרים... וואם נתן גט בכפיה [זו], ה"ל גט מעושה שלא כדין, עכ"ל.

ובעי"ז מצאנו גם בספר הישר (לר"מ, סוף סי' ע"ז) שכתב בזה"ל: **שכך** אני מורה ובא, שאין לגזור לגרש על [אותן] שאין כופין, והגט הנעשה על ידי חרם או "ציווי בי"ד", קורא אני בו שהוא שלא כדין, ופסול ופוסל... ואם בי"ד ציווי עליו להזיק לגרש, טעו בדבר משנה, ויחזרו, ואם היה נשאל לי, היתרי מורה שלא יזיק לגרש... ואתה הר"ר יוסף, מדוע אתה מיקל להוציא אשה מבעלה, הלא ידעת ערנש ועשקו גבר וביתו איש וגו', וע"י שוליא דנגרי נתחתם גזר דין... ואם אתם גורמין גירושין בהערמות הללו, קשה הוא כהערמת שוליא ויותר, שהוא השיאה לו, וזה לאחרים, וצור ישראל ירים מכשול להתהלך במישרים, ושלום, עכ"ל.

ודבריהם הברורים, הם ראייה ברורה וחזקה לאישור כל דברינו הנ"ל, דהרי חזינו דאפילו כשהבעל קיבל עליו בגזירות חרם ונדוי בי"ד לציית לדבריהם לגרש, ג"כ אין בכוחם לכופו ע"ז. וא"כ כש"כ וק"ו, דהתחייבות בקבלת קנין או בחתימת שט"ב גרידא, ודאי שאין בכוחה להכשיר עליו כפיית גט, ואם אכן עשו כן, אז הגט פסול ובטל וכדברי המרדכי הנ"ל, וזפו"ב.

(ב). **ואף** יותר מזה פסק באמרי אש (מ"ב, סוס"י ס'. וסי' ס"א, ד"ה ומ"ט הד"ג), דאף כלפי גירושין דאשה בעל כרחה, מה דל"ה רק איסורא דחדר"ג, ג"כ לא מהני הסכמתה שמקודם ע"ז, או ע"פ גזירת הבוררים שהתחייבה לציית להם, ואם כפו אותה לקבלת גט על סמך זה, הגט פסול ע"ש. ובין פסק גם בלבו"מ (אה"ע מניינא, סי' ע'), דאף כשעשתה האשה קניינים בכל תוקף

על הפשר לקבל את גיטה, א"א לכופה ע"ז כמתחרטת מן קבלתה, ע"ש. [ואף בי"ע (מ"ו, אה"ע סי' ס"ט, אות ג)] כתב כן כלפי לחייב את האשה לקבל גט על סמך מה שחתמה שט"ב אצל הבי"ד שתציית להם, דל"ש לטעון שמחוייבת לקבל הגט מאחר שכבר התחייבה לציית להם, כי עד רגע האחרונה יכולה להתחרט, ואפילו קבלת קנין ל"מ ע"ז, ע"ש].

ומעתה, אם חזינו כך אף רק כלפי כפיית גירושין בעל כחרה של האשה, שאינה רק דררא דחדר"ג, דעכ"ז לא מהני שום "קבלה" להכשירה. א"כ כש"כ וק"ו ב"ב של ק"ו, בהנוגע לכפיית הבעל, שיש בזה משום פסול גמור מדאורייתא, ואיסור ערוה התמורה דא"א ודפסול ממזרות, בודאי דה"תחייבות" לציית לגזירתם של הדיינים או הבוררים שע"פ סברת עצמם, אין בכוחה בשו"א להכשיר כפיית גט על הבעל.

סיכום וקיצור מן העולה מענף זה:

א. אפילו פס"ד לחיוב גירושין על "האשה", מה שאינה מכוסם ע"פ הלכה, רק ע"פ חוות דעתם וסברתם של הדיינים, מי שהאשה התחייבה עצמה להם בקבלת קנין וחתימת שט"ב לציית לחוות דעתם, אין בכוחה להתיר האיסור שמתקנת ר"ג: שלא לגרש אשתו בעל כרחה, ולהכשיר עליה כפיית גט.

ב. וכש"כ וק"ו דפס"ד לחיוב גירושין על "הבעל", מה שאינה מכוסם ע"פ הלכה, רק ע"פ חוות דעתם וסברתם של הדיינים, מי שהבעל התחייב עצמו להם בקבלת קנין וחתימת שט"ב לציית לחוות דעתם, אין בכוחה בשו"א כלל להכשיר עליו כפיית גט הפסול מה"ת, כשאינו מן אותן השש שמנו חז"ל שדינם לכופם להוציא.

פנקס ב"ד, מסמך 5010

ענף ה

התחייבות הבעל לציית לחו"ד הדיינים, אם מטיל פסול על הגט, וחזו"ף שהוכנס באגר"מ בזה.

ובאמת דהרבה יותר מזה יש דברים בנ"ל, דלא רק שאין בכח "התחייבות" של קבלת קנין וחתימת שט"ב לציית לחוות דעתם וסברתם של אנשים מסויימים, בכדי להכשיר כפיית גט על הבעל וכנ"ל (ענף ד). אלא דאף יש בכח "התחייבות" שכזה בכדי להטיל "פסול" על כל גט שיתן הבעל בעקיבה, כשאינו מן אותן שש שמנו חז"ל שדינם לכופם להוציא, ונראה מאי דקמן.

ב. **ואף** הב"ש (שס, סק"ז) שתמה על זה, דהלא אין הקנין חל בכה"ג, עיי"ש. **מלבד** מה דייתכן להתחייבות בחתימת שט"ב שאני וחיייל, [ראה לקמן (ענף ?)]. **וגם** מלבד מה דהלבוש (שס), סתם דגם קנין חל. [וע"ע רדב"ז (ח"ו, סי' ז' אלפיס ט"ט), ומהרלב"ח (סי' כ"ז), ותורת חיים (למהרש"ש ח"א, סי' ע"ט), ומהרי"ט (ח"ב, מו"מ סי' נ"ב), ושבו"י (ח"ב, סי' ק"ל), ונודב"י (מניינא, מו"מ סי' מ"ז), ומהרש"ם (ח"ב, סי' קל"ה), עיי"ש].

הלא בר מן כל דין הדבר פשוט, דאף הב"ש דס"ל דהתחייבות בקנין לגרש, מה שעשה הבעל **שלא בפני בי"ד**, [וכדמיירי התם לפי פשוטות משמעות לשונם], אין בכוחה להטיל פסול על הגט מה שנתן אח"כ בשתיקה. **מ"מ** זהו רק משום דס"ל דעצם הקנין אינו מטיל עליו שום חיוב כלל לקיימה, ומשו"ה שפיר אין בכוחה של קנין כזה שאינו מחייבו להלכה כלום, להטיל פסול על הגט מה שנתן אח"כ בשתיקה, כיון דלא היה עליו שום לחץ אמיתי לגרש.

משא"כ בהנוגע למאי דקאתינן עלה, כשהבעל עשה הקבלת קנין בפני בי"ד, והם יכולים להוציא עליו על סמך זה "פסק דין" של חיוב גירושין, מה שצד האשה יוכלו לפרסמה ברבים. **א"כ** מה יושיע להבעל הא דעצם הקנין אין מחייבו באמת להלכה שיהא מוכרח לקיים את ציוויים, מ"מ הרי ב"מציאות" לא יועיל זה להבעל להקל מעליו את הלחץ במאומה, דהרי הוא מונח תחת לחץ הגדול והחזק של הפחד והאיום ממה שהבי"ד יכולים להטיל עליו לחצים שונים וכמו שרואים מעשים בכל יום.

ובש"ב ובפרט כשגם חתם אצלם על שט"ב שהוא מחייב עצמו לציית לחוות דעתם, וכנהוג, ונמצא שיש תחת ידם "מסמך" עם חתימתו, שבו הוא מודה שהתחייב עצמו לציית להם. הרי נתן בזה "חרב" בידם, שיהא ביכולתם להטיל עליו לחצים שונים ומשונים שיוכרח לציית להם, וכגון ע"י שיפרסמו את חתימתו ברבים, [וזה יטיל עליו לחץ דבושה מ"דעת הבריות", שיסתכלו עליו כאדם שאינו הגון, שעובר על הבטחותיו שבכתב לפני דיינים.], או להוציא עליו "סירוב" וכבנ"ד. [ראה לקמן (ענף ?)].

בכה"ג, כו"ע מודים וגם הב"ש: דעצם התחייבותו בקנין ובחתימת שט"ב לפני בי"ד שיציית לחוות דעתם וסברתם, אכן מטיל פסול גמור על כל גט

א. **הנה**, הרמ"א (סי' קל"ד, ס"ד) כתב בשם פסקי מהרא"י (סי' קע"ג), דאם הבעל קבל קנין לגרש, דינו כמו שבועה וצריכין לפוטרו ולהתירו מזה, עיי"ש. **ואם** כך הוא אפילו כשנתן את הגט בשתיקה, אלא שטוען אח"כ שלא נתנה רק מכח הכרח קיום התחייבותו בשט"ב מה שלחץ ורובץ עליו, א"כ כש"כ ואצ"ל כשגילה דעתו בפירוש שהוא ממאן בגירושין, וכנ"ל (ענף ג'), וז"פ. פנקס ביד, מסמך 5010

ובכדי להשתמר מטעות הנפוץ אצל הרבה בנ"א, התמיהים ושואלים, דמדוע לא תועיל התחייבות הבעל לציית לפסק דינם שע"פ חוות דעתם של הדיינים, להכשיר עליו אח"כ כפיית גט ע"פ חוות דעתם וסברתם, הלא הסכים והתחייב לציית להם. **ומאי** שנא מהא דחזינן, דהתחייבותם של הבעלי דין בדיני ממונות לציית לפסק דינם של הדיינים ל"פשרה", אכן מועיל שיהא בכוחם לכוף עליהם ביצוע הדין אף נגד רצונם, מה דלולא התחייבות זה לא היה בכוחם לכופם על פשרה, וא"כ מאי שנא נ"ד.

אשר על כן נחוץ להדגיש התשובה על זה בדברים פשוטים: **דשאני** דיני ממונות, דשם שפיר יכולין לכוף בע"ד מי שהתחייב עצמו בקנין או בשט"ב לקיים את דבריהם שע"פ פשר, כלומר ע"פ דעת עצמם וסברתם של הדיינים. **דשם**, כיון דלא נצרך "רצונו" והסכמתו של הבע"ד בשעת מעשה ביצוע הפס"ד, אלא דסגי לן בהסכמתו ומחילתו הקדום שבשעת קבלת הדיינים בקנין, שהוא מוותר על זכותו שע"פ דין, וזה דיה להצדיק אח"כ הכפיה שבשעת ביצוע הפס"ד, וכמבואר בשו"ע (מו"מ סי' י"ב, ס"ז), עיי"ש.

משא"כ בגירושין, דכל עצם כשרות הגט תלוי ב"רצון הבעל", מה דבעינן לה דוקא בשעת מעשה בציעת הגט ממש, כלומר שעצם פעולת נתינת הגט לתוך ידה תהיה ברצונו הגמור, דבל"ז הרי הגט פסול ובטל מה"ת. **וממילא** פשוט, דא"א "לכופו" לגרש בשו"א, על יסוד קבלתו ו"התחייבותו" בקנין ובשט"ב שבעבר, שיציית לחוות דעתם וסברתם, דאף אם בשעת הקבלה עשה זאת מדעת עצמו וברצונו הגמור, כיון דסו"ס עכשיו בשעת הגירושין הוא ממאן מלגרשה, הרי הגט פסול ובטל, וזפו"ב. [וכש"כ כשכל עצם הקבלה הוא בכפיה, וכמו ברוב המקרים, וכדלקמן (ענף ז'), עיי"ש ותל"מ].

קנין, ושלא יחתום על שט"ב, כשהוא נתבע לבי"ד ע"י אשתו על גירושין.

ולא עוד, אלא שאם אכן קיבל קנין או חתם שט"ב על חיוב גירושין, ואח"כ הוציאו עליו פס"ד לגירושין, אסור לו ליתן גט לאשתו כל עוד שמרגיש בנפשו שנותנה רק בכדי להסיר מעליו סבל הלחץ מה שתוצאות התחייבות זה מטיל עליו. ומוזל עליו חוב קדוש לעמוד בנסיון ולהיות איתן כחלמיש שלא ימוט ללחצם ליתן הגט כל עוד שהוא במצב זה, דאם אכן יכרע בירך ללחצם, הרי ישל את אשתו, וגם את הנושאה, עם האיסור הנורא דא"א, שהוא ביהרג ואל יעבור, וזפו"ב.

ענין ב"ד. מסמך 5010

ה). **ובקשר** להמבואר לעיל (אומות א' - ד') נחוץ לדעת, דנוסח התשובה באגרות משה (א"ע מ"ד, ס' ק"ז) נודיף באחד הדפוסים, בשינוי מכפי המופיע בדפוסים אחרים, [והנוסח המזויף הוכנס לתוך מאגר האלקטרוני "בר אילן" מה שרבים משתמשים בה מבלי משים]. והיוצא ממשמעות הנוסח המזויף הוא: דאם הבעל חתם על שט"ב לציית לבי"ד, והם חייבוהו לגרש אפילו שלא מן הדין, אז שוב מותר לכופו בכח ה"ערכאות" על מתן הגט [רח"ל]. ונודעונו למראה דברים הללו המנוגדים מדברי כל הפוסקים הנ"ל (מ"ש סימן זה עד כאן), ומהווה פירצה נוראה בחומת הדת.

אולם, כשעקבנו ובדקנו בזה, התברר מהנוסח שבדפוסים האחרים, שהוא מיירי התם מענין שונה לגמרי, והיינו דאם השופט ממאן מליתן "דיווארס" להבעל, משום שאינו "מציית" להדיינים ליתן גט, כפי שהתחייב ב"ארביטרעישן", אם הבעל מחליט ליתן גט בכדי להשיג מהם ה"דיווארס", אז ל"ה גט מעושה, [משום דהו"ל רק "מניעת טובה" ולא עשיית רעה]. וזהו ענין שונה לגמרי, מן היוצא ממשמעות הנוסח המשונה והמזויף, כאילו שמתיר לכופו להדיא על מתן גט, על סמך חיוב גירושין שלא כהלכה, הבנוי על סמכות השט"ב, מה דז"א וכנ"ל. והדבר ברור וניכר, ששינוי נוסח הנ"ל הוכנס שם בזדון ע"י איזה פוקר, מי שרצה להכניס קלות על חשבון המחבר, בכל עצם הפסול ד"גט מעושה", מה דמהוה קוץ מכאיב וסילון ממאיר בעיניהם, וכדי בזיון וקצף. [וראה לקמן (ענף י"א, אומות א' וז'), מה שתמהנו על דברי האגר"מ, אף לפי נוסח המקורי, ושם (אות ג') הצבענו על זיוף נוסח שהוכנס בדבריו, ע"ש].

שנותן אח"כ בעקיבה. דהרי זה גופא מה שיש בכוחם ע"ז להתאלם עליו, להדפו ולרודפו עד החרמה ולהכלימו ולביישו ברבים, כבר די בכוחה להטיל עליו לחץ בל ישוער ובל יתואר שירגיש עצמו כמוכרח ממש לגרש, וזפו"ב. [ועל יסוד נימוק זה כתבנו לעיל (סוף ענף ז'), דאף פס"ד לגירושין המבוסס ע"פ "דין גמור", יש בכוחה לפסול את הגט שניתן אח"כ בעקיבה, אם מסרו את הפס"ד "בכתב" ליד האשה, ע"ש].

וכן פסק להדיא בנוגע בשערים (מ"א, ס' ג', אות ג'), דכל לחץ שהנבררים מטילים על הבעל לקיים הקומפרומיס משווייהו לגט מעושה, ע"ש. וב"כ גם במשכנות יעקב (ס' ל"ח) [הובא בפת"ש (סס, סק"י)], דהתחייבות בקומפרומיס לקיים דברי הבוררים, משווייהו לגט מעושה, ע"ש.

ג). **ולאור** דברי כל הפוסקים הנ"ל (מן ר"ש ס' זה עד כאן), הרי הדבר פשוט, שבעל ואשתו הבאים לדון על תביעת גט, אסור לצוות להם לעשות קבלת קנין או לחתום שט"ב שיצייתו להפס"ד. דהרי יש בכח עצם ד"ז בכדי להטיל פסול גמור ומוחלט על הגט מה שיתן אח"כ בעקיבה אפילו בשתיקה, וכש"כ כשיערער אח"כ שהוכרח לגרשה עקב התחייבותו. [וגם את האשה הרי אסור לכופה על קבלת גט, עכ"פ מכח תקנת ר"ג, וכידוע].

ושו"ר, שכן מפורש יוצא כן בשו"ת אוריין תליאתי (ס' ק"ג), שכתב שם בהעברה בעלמא וכדבר הפשוט והמובן מאליו: שנוזהרים כשזוג באים לד"ת על תביעת גירושין, שלא להחתימם על שט"ב [וגם לא לקבל קנין] לציית להפס"ד, כיון דזה עושה חשש דגט מעושה, ע"ש. הרי שמעיד, שכך היה המנהג מכח חשש הנ"ל, וא"כ הרי התימה גדול מאוד על הבתי דין דכהיום, איך לא שמו לבם לחוש ע"ז, הלא ד"ז נוגע לכשרות הגט, ולהתרת אשת איש לעלמא, אתמהה.

ד). **ויורת** מזה ברור, דבהיות כן ש"התחייבות" כזה ע"י קבלת קנין וחתימת שט"ב, שיציית לחוות דעתם וסברתם של הדיינים לגרש, יש בכוחה להטיל פסול גמור על הגט מה שיתן אח"כ בעקיבה, עכ"פ כשמערע עליה אח"כ וכנ"ל. א"כ הרי הדבר פשוט וברור: שאיסור גמור וחמור מכח לתא דלפנ"ע, רובץ על שכמו של כל בעל, [כשאינו מאותן שש שמנו חז"ל שדינם לכופם להוציא], שלא יקבל

ובש"ך (שס, סק"ח), ובשו"ע הרב (או"ח, סי' מקנ"ו, סי"ד), ותשב"ץ (מ"ג, סי' קס"ג), ורדב"ו (מ"א, סי' ל"ה, וס"ד, סי' קט"ו), ומחש"ל (סי' כ'), ועוד ע"ש. ובעי"ז איתא גם בגמרא (נ"מ ל"ג, ז'): מאי דכתיב (ישעיה נ"ח, א') הגד לעמי פשעם, אלו תלמידי חכמים ששגגות נעשות להם כזדונות, ע"ש. ועי' מאירי (שס) שכתב בזה"ל: אע"פ שכל בני אדם צריכין לפשפש במעשיהם ולהזהר בעבירות, תלמיד חכם ראוי להזהר ביותר... שאם טעה בהוראה, אין יכול לומר שוגג הייתי, עכ"ל. וע"ע מהרי"ט (מ"א, סי' ק'), ומחש"ל (נ"מ, שס) ובמש"כ הפני"י (שס) על דבריו. [וראה לקמן (ענף י"א, אות ה'), טעות מכשול נוסף ממשיב זה].

סיכום וקיצור מן העולה מענף זה:

א. עצם התחייבות הבעל בקנין או בחתימת ש"ב שיציית לחוות דעתם וסברתם של הדיינים לגרש, יש בכוחה להטיל פסול גמור על כל גט שיתן אח"כ בעקיבה אף בשתיקה, עכ"פ כשמערער אח"כ עליה.

ב. זוג הנאים להתדיין על תביעת גירושין, אסור לצוותם על קבלת קנין או על חתימת ש"ב לציית להפס"ד, מכיון שזה מטיל פסול גמור על הגט שנותן [או מקבלת] אח"כ אפילו בשתיקה בלי שום אונס ניכר.

ג. בעל הנתבע לר"ת על תביעת גירושין מאשתו, אסור לו לקבל קנין או לחתום על ש"ב, ואם אכן עשה כן, ואח"כ חייבוהו במתן גט נגד רצונו, חייב לעמוד איתן בחלמיש נגד לחצים שמטילים עליו, כדי שלא להכשיל את אשתו ואת מי שישאנה אח"כ, עם האיסור החמור דא"א.

ד. באגר"מ הוכנס נוסח מזוייף בענין זה, וכן בספר ע"ה חקר בזה, כאילו די"ל שהתחייבות בש"ב לציית להדיינים יש בכוחה להכשיר כפיה, וע"פ "כללי ההוראה" ברור דלא קימ"ל כן, וע"כ יש לזהר שלא ליגרר אבתריהו.

ענף ו מקום ב"ד. מסמך 5010

מה דינה של "ייעוץ בכתב" להבעל: "שיגרש מרצונו הטוב" מה שהדיינים מוציאים בחיובם.

א. **ואגב,** לפי כל האמור לעיל (ענפים ג' וד'), מתברר הטעות העצום מה שהופץ לאחרונה אצל הבתי דינים, דכשזוג באים אצלם להתדיין על תביעת גירושין מהאשה, כיון שברוב רובם של המקרים, לא רק שאין שום מקום ע"פ הלכה "לכופו" על גירושין, אלא דאפילו רק "לחייב" את

ו. **וכאן** המקום להתריע על דברי משיב אחד מזמנינו, שכתב בספרו ע"ה (מ"ג, סי' ק"י) מסברא דנפשיה: דייכתן דכשהבעל קיבל קנין בפני הדיינים לציית לפסק דינם, שזה מתיר כבר לכופו אח"כ על הגט, אף כשהוא אינו מאותן שדינם לכופו להוציא. [וכמעט ברור, שדבריו בנויין על הנוסח המזויף מה שראה באגר"מ הנ"ל, אלא שזכרונו הטעתו לחשוב אח"כ, שזהו "חידוש" מפרי יצירת עשתונותיו]. **אלא** שמסיק לבסוף, שירא מלהחליט "דבר חדש" כזה, טרם שחיפש באמתחת הפוסקים אם אין זה מנוגד מדבריהם, ועל כן לא יעשו כן למעשה, וגם מעיד שאף בבית דינו אינם סומכין ע"ז, עכת"ד.

ובמה שכתב שזהו חקירה חדשה ו"דבר חדש", הרי העיד והכריז על עצמו בזה, בהודאת בע"ד יותר ממאה עדים: שנעלם ממנו המציאות הפשוט והגלוי, שפוסקים מפורסמים ובתוכם רמ"א מפורש להדיא בשו"ע אה"ע, כבר שקלו וטרי ב"חידוש" זה וכנ"ל (ענפי ג' - ו'). **ולא** עוד, אלא שדבריו הנ"ל הם בניגוד הגמור מהחלטת כל הפוסקים: ש"התחייבות" כזה, לא רק שאינו מכשיר כפיה על הבעל, אלא דאף יש בכוחה להטיל פסול על גט רגיל מה שנותן בעקיבה, וכנ"ל (שס). **ושארי** ליה מאריה, דבמחכ"ת שגג שגגה גדולה וחמורה, בעצם הדבר מה שנחפז ואץ להדפיס ולפרסם ברבים "קולא" מהרהורי לבו בדבר הנוגע לחמורות שבחמורות, להתרת "אשת איש" לעלמא, ומה גם שמשבחו עוד כ"דבר ברור".

בו בזמן שכל כולה בנויה רק על דמיון של "סברת" קורי עכביש מה שנפל ברעיונו לפום ריהטא, ובעוד שטרם הביאה עדיין בכור הבחינה וכמו שהודה בעצמו, ומה שלאחר העיון הקל היה רואה מיד שד"ז הוא מופרך ומנוגד מדבריהם המפורשים של כל הפוסקים, וכנ"ל. **דהגם** שמזהיר שם לבסוף, שלא יסמכו למעשה על היתר זה, כי עדיין לא הביאה בכור הבחינה, הדבר ברור שלא יצא בזה יד"ח, דהרי תוצאת הנזק שמפרסום דברים אלו כבר נעשה ואין להשיבה, כי נתן בזה מכשול להקלים מפריצי עמינו דילפי מקלקלתא שיתאחזו ע"ז, וכמו שנתווכחנו כ"מ בפועל בנ"ד, וחכמים הזהירו בדבריכם.

וכבר אמחז"ל (אבות פ"ד, מ"ג) על כגון דא: דשגגת תלמוד עולה זדון, [וראה לעיל בפתיחה (ענף ה', אות ה')] בדבריו הנלהבין של הגה"ק בעל מנח"א בזה, ע"ש. **ונפסק** כן להלכה בלבוש (טו"מ סי' כ"ה, ס"ג),

כותבים זאת תחת כותרת ["לעטער העד"] של "בית דין", [ואף מעמידים את "ייעוץ" הזה תחת כותרת ד"פסק דין" עם אותיות גדולות, וכמעשים בכל יום]. ובנוסף לכ"ז, הרי הם נותנים עוד את ה"ייעוץ" הזה שבכתב לגירושין ביד האשה, שתוכל לפרסם את כתב זה ברבים. ולא ידך גיטא, את ה"פסק דין" האמיתי: שאין כאן "חיוב גירושין" ע"פ הלכה כלל, ד"ז הם משתיקים ומחניקים ומסתירים, בכל יראה "בכתב" - ובכל ימצא אפילו "בעל פה", וכמעשים בכל יום.

א"ב פשוט וברור, דאין לך "כפיה" גדולה מזו על הבעל לגירושין, דהרי מי אינו יודע ומבין גודל ה"לחץ" מה ש"ייעוץ" לגירושין שבאופן זה ובפרט כשהוא "בכתב" מה שנותנים ביד האשה משמשת, דזה מטיל עליו לחצים שונים ומשונים שיהא מוכרח לקיימה. דהל"א די לה להראות "פסק-ייעוץ" זה לאנשים ספורים, [שיוודעת שיכאיב לו כש"הם" יראו זאת], שזה יטיל עליו הלחץ של "דעת הבריות", שיסתכלו עליו כאדם שאינו הגון העובר על הבטחותיו בכתב לפני דיינים שיציית להם וכנ"ל (ענף ה', אות ז'), [וגלוי וידוע לכל מי שיש לו מח בקדקדו, דבכוונה זו, הם נותנים את ה"ייעוץ" הזה "בכתב" דוקא...].

ולא יכחיש שום אדם, דהלחץ על הבעל מן "ייעוץ" לגירושין בכתב", חמורה עליו פי כמה לסובלה, מן הלחץ עליו שמן "חיוב גירושין שבבעל פה" בינו ולבין עצמם. ואם חזינו, דהפוסקים הסכימו דאף חיוב גרידא שבבע"פ לגירושין, כבר פוסל את הגט וכנ"ל (ענפי א' ז' וי'), [דבהכי קמירי הפוסקים בסתמא, דהרי ע"פ הלכה אין צריכין הדיינים להוציא שום פס"ד בכתב, עי' שו"ע (מ"מ סי' י"ט, ס"א וז'). וסי' כ"ג, ס"א], עי"ש. **א"ב** כש"כ וק"ו ב"ב של ק"ו, ד"ייעוץ לגירושין" מה שנותנים "בכתב" ביד האשה, בודאי דחמור פי כמה מזה, והו"ל "כפיה" גמורה הפוסל כל גט הניתן בעקיבה, וכל הולך ישר ומודה על האמת יודה שזהו טענה גדולה ואמיתית, מה שאין עליה שום תשובה כלל, וד"ב.

סיכום וקיצור מן העולה מענף זה:

א. אסור לבי"ד [או בוררים] להוציא מתח"י "ייעוץ" לגירושין בכתב, אפילו כשכותבים: שהבעל יעשה זאת "מרצונו", דזהו דבר הפוסל כל גט שיתן הבעל עקב הלחץ שזה גורם עליו, והעושים כן מרבים ממורים בישראל, רח"ל.

הבעל בגירושין, ג"כ אין שום מקום כלל לזה ע"פ הלכה. וביודעם היטב, דכל "חיוב גירושין" שיוציאו על הבעל, ייתכן להטיל פסול גמור על הגט וכנ"ל (ס), וכיון שרצונם עז לשמש לרצון האשה הרוצית בגט, אם משום שזה יגדיל הרווחתם ע"י ריבוי נידונים, וגיטין, או מחמת שכבר הרעילו את מוחם עם דיעות כוזבות של דעת עכורים: דכל אשה התובעת גט, חייבין ליתנה לו על כל מחיר, [זולת כשהמדובר מבניהם, דאז יש להם "תורה" אחרת...], והם אובדים עצות מה לעשות.

על כן הונהג אצלם, שמתחכמים ומערימים לכתוב בנוסח ה"פסק דין": שאינם "מחייבים אותו" לגרש את אשתו, אלא ש"מייעצים לו" לעשות כן "מרצונו"... [דבר שלא ראינו כלל אצל רבותינו מדורות הקודמים לעשות כן, ובכה"ג ודאי ד"לא ראינו" הוי ראייה, עי' חת"ס (או"ת, סי' קמ"ה, ד"ה ונז'...), ואח"כ נותנים "כתב" זה ביד האשה. והם סוברים, שעלתה בידם להתחכם בזה להמלט מן הפח דכפיה שלא כדין, דהרי לא "חייבו" אותו לגרש, רק "ייעצו" לו שיעשה כן מרצונו הטוב...].

ב. **אמנם** לו חכמו ישכילו יבינו לאחריהם, שלא הועילו בזה מאומה להמלט נפשם מפח הכפיה. **דבשלמא** אם באמת היה כאן רק "ייעוץ" בעלמא, ולא יותר מזה. **בלומד**, שהיו מוסרים "ייעוץ" זה להבעל "בצנעה" רק בינם ולבין עצמו, וגם רק "בעל פה" מבלי שידע משהו מזה, באומרם לו שהם מייעצים לו לטובתו.. שיתן גט לאשתו, [וכמובן, רק באופן שגם לבניהם היו "מייעצים" כן...]. **ואילו** את ה"פסק דין" היו מוציאים כאמיתת ההלכה: דליכא שום מקום "לחייב" את בעלה בגירושין, [דאז היו רוב רובם של הנשים משתכנעים לשלום, בראותם שאין להם סיכוי לכופו לגרש, וכדלקמן (סי' ז', ענף ז', אות ה')]. **בכה"ג** איה"נ דשפיר ליכא בזה שום חשש ד"דכפיה" כלל, דהרי לא הטילו עליו בזה שום "לחץ" חיצוני מה שיכריח אותו לקבל את "עצתם" ולעשות כן בפועל, כי אינו עומד להפסיד כלום ע"י ייעוץ, כשלא יעשה כעצתם, דפשיטא דהפצרה בדברים בעלמא אינו נחשב כלחץ של כפיה כלל.

אולם, ברגע שהם מוציאים את דברי "ייעוץ" הזה "בכתב", ביודעם היטב ש"ייעוץ" בעלמא להבעל בינו ולבין עצמם ב"בעל פה", לא יועיל ברוב המקרים לשכנע את הבעל ליתן גט, ועל כן הם נוקטים בנתינת ה"ייעוץ" בכתב וכנ"ל. **ולא** עוד, אלא שגם

ענף ז

כשהתימת שט"ב הוא ע"י כפיית "הזמנה"

כל הפסלנות המנויין לעיל (ענפים א' - ו'), דהרי בכה"ג לא קאתינן עלה לפוסלה מדין "כפיה" רק מכח ה"ציות" הכפוי שלבסוף, אלא גם מכח כל עצם "התחייבותו" הכפוי שע"ז, מה שכבר נעשה בתחלתה, וזפ"ב.

פנקס ב"ד, ממך 5010

ולחומר הנושא, עכצ"ל דהיתר משלוח "הזמנה" על תביעת גירושין, בנויה על אחד משלשה טעמים: [א], דכיון שיש עכ"פ מציאות של היתר כפיה אצל אותן ששה בעלים הנמנין במשנה ובגמרא, אולי יתברר שהוא אחד מהם. [ב], דכיון דאיכא גוונני, דהגם שאין כופין אותו לגרש, מ"מ הוא מחויב ע"פ דין לגרש, [וכגון כשנחלה בחר"ג לאחר הנישואין וכדלקמן (ענף י"א, אות ו'), או כשמודה שאין לו גבו"א, אלא דבכה"ג צריכין ליהזר להודיע לו רק בע"פ שחייב לגרש, ולא בכתב דהו"ל כפיה וכנ"ל (ענפים ג, ד' ו')], וא"כ הרי ייתכן שיתברר שהוא אחד מאלו. [ג], דאיה"נ דכל כפיית ההזמנה הוא רק על הצעת טענותיו, ולא על קיום הפס"ד כלל. ועל סמך זה, מותר לשלוח "הזמנה" על תביעת גירושין לכל בעל, והבן.

ואיה"נ דכשהבי"ד יודעין, שתביעתה לגירושין הוא מכח קטטות ומריבות בעלמא, או מכח טענות על התנהגותו, וכמו שהוא ברוב רובם של המקרים. אז איה"נ, דאסור לשלוח לו "הזמנה", ולא נשאר עצה אחרת רק להרבות עליו רעים ולפעול אצלו בדרכי נועם שיסכים להציע הטעו"מ לפני הדיינים, ובודאי שמוטל על דיינים יראי ה' לדקדק ע"ז. ועכ"פ זה מיהא ברור, דאם נתברר לאחר ששלחו לו הזמנה לד"ת מתוך הטעו"מ, שהוא אינו מאותה השש שמותר לכופן בשוטיין. **בודאי** שאסורין להטיל עליו שום לחץ כתוצאה מן "ההזמנה", דזה מוסיף תת כח פסלנות על כל גט מה שנותן אח"כ בעקיבה, בנוסף להפסלנות המנויין לעיל, וזפ"ב.

סיכום וקיצור מן העולה מענף זה:

א. עצם הדבר שהתחייבות הבעל לדון עם אשתו בב"ד על תביעת גירושין ולציית לפסק דינם, הוא ע"פ "הזמנה" מה שנשלח לו ע"פ בקשתה. לא רק שאין ביכולת ד"ו לשמש אח"כ כהכשר לכפיית גט. אלא אדרבה, זה ממיל "פסלנות" על הגט שנותן אח"כ בעקיבה, עכ"פ כשמערער עליה אח"כ, [וזהו מלבד הפסלנות מה שעצם ה"התחייבות" ממיל עליה, וכנ"ל (ענף ו')].

א). **ונחויין** להוסיף: דכל המבואר לעיל (ענפים ז' - ה') מדברי הפוסקים, דקבלת קנין וחתומת שט"ב לציית לפס"ד, מלבד שאין בכוחה להכשיר בשו"א כפיית גט על שום בעל שאינו מאותן שש שמנו חז"ל שמותר לכופם לגרש. **אלא** דאדרבא, עוד יש בכוחה של התחייבות זה, בכדי להטיל פסול גמור על כל גט הניתן אח"כ בעקיבה אף בשתיקה, עכ"פ כשמערער עליה אח"כ.

ב"ז נאמרה אף בגוונא, כשעצם ההתחייבות בקנין או בחתימת שט"ב עשה הבעל מרצונו הגמור מבלי שהטילו עליו שום לחץ כלל, [דומיא דשבועה מה שקיבל על עצמו מרצונו הגמור והטוב וכנ"ל (ענף ג')]. **דעב"ז**, כיון שהתחייבות זה מטיל עליו אח"כ לחץ לקיים הבטחתו, [וכש"כ כשמגלה להדיא שמתחרט על קבלתו, ושהוא ממאן עכשיו מלגרשה ע"פ ציוויים], הר"ז מטיל הפסול ד"מעושה" אפילו על גט רגיל מה שנותן בעקיבה בלי שום אונס ניכר, ואצ"ל דאם כפאוהו לגרש על סמך קבלתו, דפשיטא דהו"ל גט מעושה הפסול ובטל וכנ"ל.

וא"כ, כש"כ וק"ו בגוונא, שכל עצם קבלת הקנין וחתומת השט"ב נעשה באופן שיש לה דין "אונס ו"כפיה", הרי ודאי שזה מטיל פסול חמור על כל גט הניתן אח"כ בעקיבה, ואצ"ל כשכפאוהו להדיא לגרש על הסמך דקבלה זו, דהגט פסול ובטל לכו"ע. **והנה** לכאורה, הרי ברוב רובם של המקרים, הבעל בא לד"ת ע"י הזמנה מה ששלחו לו בי"ד ע"פ בקשת אשתו על תביעת גירושין, ועי"ז היה מוכרח לקבל קנין ולחתום שט"ב שיציית להם, דאל"ה היו מוציאין עליו סירוב וכידוע, וכ"פ הוא בא לשם אחרי שלשה הזמנות ו"התראת סירוב" מפורש.

ב). **ומעתה**, הרי כבר כתבו הפוסקים, דביאת הבע"ד לד"ת ע"י "הזמנה" מבי"ד, מעניק דין "כפיה" על כל מהלך הדיון. ע"י שו"מ (מיינא ח"ג, סי' פ"ד. ורביעא ח"ג, סי' ק"א), ומהרש"ם (ח"ד, סי' י"ז) שכתבו כן כלפי החיוב ליתן לו "מהיכן דנתני", בכה"ג עי"ש. **וא"כ** צ"ע לפי"ז, דמהו ההיתר לשלוח הזמנה להבעל על תביעת גירושין, הלא חתימת הבעל על שט"ב בכה"ג, ודאי שמוסיף תת כח להטיל עוד פסלנות נוסף על כל גט מה שנותן אח"כ בעקיבה. וזהו מלבד

ענה ח

כשחתימת שט"ב היתה "קבלה בטעות"

א. **עוד** נחוץ מאוד להוסיף ולהדגיש, דכל המבואר לעיל (ענפים ג' - ה') מן הפוסקים, שפסק דין לגירושין על פי חוות דעתם של הדיינים, המבוסס על ייפוי כוחם מהבעל לדונן, על ידי קנין וחתימת שטרי בירורין שהתחייב לציית להם. **דלא** רק שאין בכוחה להכשיר בשום אופן כפיית גט על הבעל, אלא אדרבא יש בכוחה להטיל פסול על הגט שיתן אח"כ בעקיבה אף בשתיקה.

כ"ז הוא, אף בגוונא כשהבעל הבין היטב, בשעה שחתם על נוסח השט"ב, שבזה הוא מייפה את כוחם של הדיינים, לחייבו על מתן גט ע"פ חוות דעתם וסברת כריסם בעלמא, אפילו כשמדינא אינו חייב בזה כלל. **דאף** כשיודע ומבין זאת היטב, עכ"ז מטיל עצם התחייבות זה פסול על הגט שנותן אח"כ בעקיבה אף באופן רגיל ובשתיקה, כל שמערער עליה אח"כ וכנ"ל (ענפים ד' ה') מדברי הפוסקים.

ומעתה כש"כ וק"ו לפי המצב הידוע, שד"ז אינו עולה על דעתו של שום בעל, כשכא לד"ת עבור תביעת גירושין מאשתו, דרק משום שחתם עצמו על שט"ב אצל "בית דין", וכתוב שם: שהוא מקבל על עצמו אפילו "טעות בדב"מ"מ... **דזאת** אומרת כבר, שהוא מחייב עצמו בזה לגרש את אשתו, רק ע"פ ציוויים שמסברת כריסם בעלמא, אפילו כשאינו חייב לעשות כן מדינא כלל.

דהרי אין שום הגיון בדבר, שאדם השפוי בדעתו יהא מוכן להפקיר את כל עתידת צורת חייו, ומצב שלימת משפחתו, אשתו ובניו ובנותיו ורכושו, שכ"ז יהיו תלויין ועומדים על חוט השערה דהחלטת קבוצת שלשה אנשים הללו, ע"פ מה שנראה להם מסברת כריסם בעלמא, [וברוב פעמים לפי "הנאת כיסם"....] **דאם** אכן היה מוכן לגרש את אשתו ע"פ סברת כריסם של שלשה אנשים, היה הולך אצל "שלשה רועי בקר", [ע"י ב"י (שו"מ, סי' כ"ג, אות א)], או אצל שלשה בעלי בתים [שאין להם "נגיעה דממונא" להכריע לגט דוקא] שידונו לו ע"פ שכל הישר שלהם, ולמה בא דוקא ל"בית דין" ו"לדיינים" אם לא משום שאינו מוכן לגרש את אשתו, רק אם הוא מחויב לעשות כן ע"פ הלכה הברורה.

ואנן סהדי, דמדבא לבי"ד ע"פ הזמנה ל"דין תורה", בודאי שלא עלה על דעתו לחייב עצמו לציית לציוויים לגרש, רק אם חוות דעתם מבוסס ע"פ "הלכה" דוקא ולא זולת כלל. **וכש"כ** אם הבעל שאינו רוצה לגרש [משום שרוצה בשלום] הוא בר אוריין, ויודע היטב שע"פ הלכה קשה מאוד לחייבו לגרש, בודאי דהיי"ט שבא דוקא ל"בית דין", משום שסמוך לבו בטוח שהם יפסקו דא"א לחייבו לגרש, ועי"ז תשתכנע אשתו לעשות עמו שלום, בראותה דלית לה ברירה אחרת.

ב. **ובפרט**, ככשניקה עוד בחשבוך את ה"מציאות הנורא: שעדיין לא אירע עוד מעולם אצל "בתי דין" הללו שיחייבו את האשה לשלום, דמזה מוכח בבירור, שכבר הוחלט אצלם על פי "דעת עכו"ם" עוד טרם שמיעת הטענות: שכל אשה התובעת גט, חייב הבעל ליתנה לו אפילו כשאינו אשם במאומה. [**ואפילו** מה שפוסקים לפעמים בתור "פסק דין חלקי", שעל האשה מוטל "לנסות לשלום", הרי גם זה הוא תרמית ממוחשב מראש, לצוד בזה את הבעל התמים, שיאמין להם שמנסים בכל כוחם לשלום. **בו** בזמן שכבר הודיעו מראש להאשה, שאינה צריכה להתאמץ באמת לשלום, משום דכל זה הוא רק חלק מן המשחק, לערוך "הצגה" מטעית עבור הבעל, שיחשוב כאילו שמנסית לשלום, כדי שישתכנע אחר כך לגירושין, כיון שאי אפשר לו לעשות עוד שום דבר, לאחר שכבר ניסתה לשלום ולא הצליח... **והא** ראיא, דכמעט לא אירע עוד מעולם, שה"נסיון לשלום" יצליח....].

פנקס ב"ד. מסמך 5010

הרי זאת אומרת, דלא רק שהדיינים וה"בוררים" דכהיום, אינם דנים ושופטים על תביעת גירושין של האשה ע"פ "דעת תורה והלכה", אלא דאפילו ע"פ "יישרות השכל" בעלמא ג"כ אינם דנים בזה. **דהלא** הדבר מוכן לכל בר שכל, שאולי אכן היו דנים ע"פ שכל הישר, אז לא היה נמלט שלא יודמן עכ"פ בחלק מן הנידונים, שהפסק דין תהיה: שאין הבעל חייב בגירושין כלל, ואדרבא האשה חייבת לשלום, דהרי לא ייתכן שממש בכל המקרים כולם בלי שום יוצא מן הכלל, הצדק עם האשה והבעל אשם בכל, ו"יישרות השכל" מחייב לגירושין.

ואין לזה שום הסבר אחרת בעולם, רק זאת: שהם דנים ע"פ "דעת עכו"ם" הנ"ל, וכבר הוחלט

בעלמא, וכנ"ל (ענף ה', אות ז', ד"ה וקף) עי"ש. הר"י הדבר פשוט וברור, דכל זה הוא רק כשהשטר אינו בגדר "מזויף מתוכו", והדבר מסתבר שהחותם מדלא קרא את השטר, הניח את עצמו ביודעין ביד המחתימו, ונתן בזה אישור וסמכות לכל מה שכתוב שם וכמבואר בפוסקים (שס) בטעם הדבר, עי"ש.

משא"כ בבעלי דין הבאים לדון במקום שנקראת "בית דין", ולפני אנשים הנקראים "דיינים", בודאי דוהו בגדר "אנן סהדי" דזאת אומרת בבירור: שבדעתם לקבל עליהם רק "פסק דין" המבוסס על פי "גדרי ההלכה", ולא זולת כלל. **דהלא** אילו היו מרוצים בפסק המבוסס על פי "שכל האנושי", היו הולכים אצל "שלשה בעלי בתים" המדיינים ע"פ שכלם ב"דעת בעה"ב", וכיון שבאו להתדיין לפני אנשים המייצגים עצמם כ"דיינים" הדברים בשם "התורה", ומדיינים במקום האמורה להיות "בית דין" בישראל, אנן סהדי שלא הסכימו כלל לקבל עליהם פסק המבוסס על סברת הכרס, רק דוקא על פי ההלכה הברורה, וכנ"ל.

ענף ב"ד. מסמך 5010

ומשל למה"ד דומה: לאדם הבא לפני חג הפסח אצל רב קהלתו, שיתן לו "שטר מכירת חמץ" לחתום עליה, או בערב ר"ה של שנת השמיטה, שיתן לו "שטר פרוזבול" לחתום עליה, והרב הכניס שורה בתוך נוסח ה"שטר מכירת חמץ" או בתוך ה"שטר פרוזבול" שכתוב שם: שהחותם מוכר לו בזה את כל ביתו בעד כמה פרוטות... **היעלה** על דעת מי שיש לו מח בקדקדו לומר, דכיון שחתם מבלי לקרותה, ממילא סמך על המחתימו, ואכן מתחייב בכל מה שכתוב שם, ודאי דלא.

דאנן סהדי, שמי שעסוק לחתום על "שטר מכירת חמץ" או "שטר פרוזבול" אצל "רב" חשוב, אינו עולה על דעתו לחשדו ולברוק אחריו אם לא רימה אותו עם "שטר מכירת בית". **וכמו"כ** ממש הוא גם בנ"ד, אנן סהדי שהבא לדון אצל "בית דין" בישראל, אינו עולה על דעתו לחשוד את הדיינים, שהכניסו בין השורות דברים המהפכים את כל מהלך הדיון, מ"דיון תורני והלכתי" - ל"דיון חילוני" הבנוי על "דעת בעל הבית" שאינה קשורה ל"דת משה וישראל" כלל, וכזפ"ב.

ולהדיא פסק כן במוצל מאש (סי' ט'), ובשו"ת בן אברהם (מו"מ ח"א, סי' ז'): דהכל לפי ראות

אצלם מראש, עוד טרם שמיעת טענות הצדדים: שהבעל חייב ליתן גט לאשתו כרצונה, וכל שמיעת הטענות והנידונים מהווים רק משחק "הצגה", כדי שידמה להבעל כאילו ש"שוקלים ו"דנים" כאן על שני צדדים [מה שמשלם עליה הון תועפות, ובנתיים הם מתעשרים ממשחק זה]. **וברור**, דאילו ידע הבעל מזה, שבעצם חתימת השט"ב אצלם, שבזה כבר חרץ בעצמו את דינו במוחלט: לחיוב מתן גט ברור, בודאי שלא היה מחייב עצמו לציית לחוות דעתם שעל פי סברת כריסם בעלמא, וסתירת והעלמת דבר זה ממנו, הרי משווה את כל נכונותו להתחייבותו, להערמה גלוי וכולט.

ג). **וא"כ**, הלא דברים ברורים כתב הרשב"ש (סי' ס"ט) בזה"ל, דע שכל קבלה בטעות אינה כלום אפילו בקנין, שהקנין בטעות אינו כלום... ואין צריך להביא ראיה על זה מדברי המפרשים ז"ל לפי שכל כך הוא ברור וכו', עכ"ל. **ודומה** לזה כתבו הפוסקים, דאם אחד מן הצדדים הסכים לפשרה, משום שסבר שחייב שבועה, או שאין לו עדים או ראיה, ואח"כ נתברר שפטור משבועה, או שאכן יש לו עדים או ראיה, אז הפשרה בטילה אף כשעשו קנין עליה, עי' **משו"ע** (מו"מ סי' כ"ה, ס"ה), ושו"ת הר"ף (ירושלים, סי' ק"ד, וקכ"ד, וקמ"ה. ונולגוריי, סי' מ"ו, ס"א, וקמ"ד), ובנימין זאב (סי' ש"ד), ותורת חיים (ח"א, סי' ע"א, ד"ה אמנס. וסי' ע"ה, ד"ה אמנס מה. וקנ"ו מודעא ולונס, ד"ה ומ"מ, וד"ה ולמח. וש"ס ח"ז, סי' ז', מן ד"ה ולע"ג), ומהר"י באסן (סי' קי"ח), שכתב כן בהסכמת גאוני הדור, עי"ש.

ובמפורש יותר מזה, כתב בדברי חיים (מו"מ ח"ב, סי' נ"ג, ונ"ג), דאפילו כשאין הדבר ברור, דרק ע"פ טעותו הסכים לפשר רק שכן מוכח, ואח"כ נתברר טעותו הפשרה בטילה. **ובעין** זה כתב גם בהרי בשמים (מהדו"ג, סי' מ"ז), דאם יש אומדנא דמוכח שלא הסכים על הפשרה רק באופן מיוחד, אפילו קבלת קנין ל"מ להכריחו עליה. **ויותר** מזה כתב מהרש"ם (ח"ד, סי' פ"ו) בשם מהר"ם אלשיך (קוסי"י י"ד), דאם המקבל על עצמו דיינים טעה בדבר העשוי לטעות, ואנן סהדי דהכי אסיק אדעתיה קודם, גם בלא אמר כלום הוי קבלה בטעות, עי"ש.

ד). **והגם** דמלבד ה"קבלת קנין" גם "חתם" על שט"ב, וקימ"ל בעלמא שחתימה מחייב את החותם אף כשלא הבין מה שכתוב בשטר, [עי' שו"ע (מו"מ סי' מ"ה, ס"ג. וסי' ס"א סי"ג)]. **מ"מ** מלבד מה דשאני חתימת שט"ב, דהוי התחייבות וקנין דברים

עיני הדיין [הדן על השאלה של "חתימה בטעות"], שאם חתם בדבר הרגיל לטעות בו, אז אין החתימה מחייבו כלל, ושכן כתב גם בתורת חסד (סי' פ"ט, ו'), ומחרש"ח (סי' מ'), עיי"ש. ובפירוש כתב בדבר משה (מ"ג, סי' ס"ט) בזה"ל: בדבר הרגיל לטעות בו, נאמן לומר שטעה, אף כשהוא להכחיש מה שכתוב בשטר וחתום בה, כיון שהוא טעות בדבר המצוי לטעות בה, עכ"ל.

הבע"ד אינם שמים לב כלל למה שכתוב בהשט"ב. כי הם סוברים לתומם שהנוסח הוא "חויבי", מה שאין להם שום דיעה עליה, ומה גם שאינו עולה על דעתם, ש"דיינים" בתוך "בית דין" יהיבו לדונו ע"פ סברת הכרס באופן המנוגד להלכה, וכנ"ל.

ברם, בגוונא שהבעל אכן ידע והבין ועמד על נקודת ערמה זו על בוריה, ועל כן התנה עמהם בשט"ב בפירוש, שהפס"ד צריך להיות מבוסס על "דין גמור" דוקא, וגם רק כשיתנו לו "מהיכן דנתני" בכתב עם חתימתם, דהיינו ציון המקורות מה שהפס"ד מבוסס עליהם, כדי שיוכל לבדוק אם לא נמצא בהם טעות, וכמו שעשה הבעל בנ"ר. זאת אומרת, שהבעל התנה עמהם להדיא, שאינו מסכים לגרש את אשתו מרצונו, רק אם יוכיחו לו בבירור שאכן מחויב הוא לעשות כן ע"פ הלכה, ולאחר הד"ת מיאנו מלקיים זאת וכמש"כ לו הראב"ד בכתב ידו שלא יתנו לו ד"ז. [והגם שכבר ביארנו לעיל (ענפיס 6' ו'), דבאמת א"א לכופו על הגירושין אף כשהוא מחויב לעשות כן ע"פ דין, מ"מ אכתי אין זה פוטר אותם מלעשות את שלהם, וייתכן שאם היו מוכיחים לו אמיתת הדבר, שאכן מחויב הוא לגרשה ע"פ דין, שהיה מגרשה ברצונו].

[ואין] לזה שום שייכות להמחלוקת הנ"ל (ענף 3', אות 6') שבין האבנ"ו ולהחזו"א, באם פסקו לו שחייב לגרש מן הדין, ועל סמך זה עמד וגירש, ואח"כ נתברר שחייבוהו שלא כדין, אם הו"ל "גט מוטעה" או לא, עיי"ש. דזהו רק כשהבי"ד טעו וסברו שהבעל מחויב באמת לגרש על פי הלכה, [וגם רק כשהבעל הוא ע"ה, וסובר שאכן פסקו לו כדין]. לא כן כשהטעו את הבעל להתחייב לציית להם, ביודעם היטב שהוא חושב שידונו לו ע"פ הלכה, ואח"כ מחייבים אותו לגרש ע"פ סברת כריסם, על הסמך שחיקמו בתוך נוסח השט"ב שמקבלם גם על אופן זה, מה שברור דאילו היה יודע ומבין את המצב, לא היה חותם על זה בשום אופן, ככה"ג כולי עלמא מודים דהו"ל "גט מוטעה" הפסול ובטל, וזפו"ב].

סיכום וקיצור מן העולה מענף זה:

בכה"ג, הדבר פשוט כביעותא בכותחא, דאם הדיינים בגדו אח"כ בתנאי זה, וחייבוהו לגרש מבלי ליתן לו "מהיכן דנתני" וכבנ"ד, מה שזהו "רמאות" זול גלוי וכולט, שאין עליה שום הצדקה בעולם כלל. א"כ אפילו אם היה מגרשה אח"כ באופן רגיל, כלומר שהיה בא מעצמו אל הגט לפי זמן קבוע מקודם ומבלי שום אונס ניכר, מ"מ היה הגט פסול ובטל, בין מדין "גט מעושה" ובין מדין "גט מוטעה" [שחמורה בכמה דברים מגט מעושה, וכמבואר בפוסקים ואכמ"ל], אם היה מערער אח"כ שלא נתן הגט רק מחמת לחץ הפס"ד, וכש"כ וק"ו ב"ב של ק"ו, שאכן ביצעו עליו "כפיה" מובהק, וזפו"ב ותל"מ.

א. בעל החותם שט"ב לציית לבי"ד על תביעת גירושין מאשתו, בודאי שכונתו להתחייב כן רק אם הוא "מחויב" לגרשה "ע"פ הלכה".

ב. וממילא פשוט, דאם פסק דינם שיגרש אינו מבוסס ע"פ הלכה, רק ע"פ חוות דעתם וכברתם, אז הנט פסול ובטל גם מטעם "גט מוטעה" בנוסף להפסול ד"גט מעושה", וזהו אפילו כשכתוב להדיא בנוסח השט"ב שהוא מאשר את כוחם לדונו על פי טעות בדבר משנה.

פנקס ב"ד, מסמך 5010

ענף ז

כשהדיינים הפירו תנאי השט"ב

סיכום וקיצור מן העולה מענף זה:

א. כשהבעל התנה בפירוש עם הדיינים בתוך נוסח השט"ב, שחתימתו הוא רק על דעת שיתנו לו "מהיכן דנתני" עם זכות "ערעור" על טעות בהפס"ד, והם בגדו בו ורימוהו מבלי ליתן לו כתנאו וכבנ"ד. הדבר פשוט וברור, דלא רק שאין בכח פס"ד כזה להכשיר עליו כפיית גט, אלא אדרבה כל גט שהוא נותן אח"כ בעקיבה אפילו

א.) וכל הנ"ל (ענף ח') לא נצרכה, אלא דאף בגוונא כשלא רמיהו בפירוש, אדרבה, הכניסו להדיא בתוך נוסח השט"ב, שהבעל מיפה את כוחם לדונו כפי העולה על רוחם, אף באופן המנוגד להלכה. דעב"ז הו"ל "הטעאה" מובהק, מה שמטיל על הגט הפסול ד"מוטעה", כיון שהדבר ידוע שרוב רובם של

בשתיקה ומכלי שום אונס ניכר, הוא פסול ובטל על פי ערעורו, בין מדין "מעושה" ובין מדין "מוטעה".

פנקס ב"ד, מסמך 5010

ענף י

הוצאת "סירוב" או "הרחקה דר"ת" או "בזיונות" על הבעל בשביל מיאונו מלקיים פס"ד לגרש, מה דינה

עד כאן (ענפים א' - ט) ביארנו, דבין עצם "התחייבות" הבעל לציית להדיינים, ובין ה"פסק דין" מה שהוציאו עליו ל"חיוב גירושין", לא רק שאינם מכשירים עליו כפיית גט, אלא אדרבה, יש בכוחם "לפסול" אף גט רגיל מה שיתן בעקיבם, עכ"פ כשמערער אח"כ עליה. ועתה נפן לדון, על הכתב "סירוב", בצירוף ה"הרחקה דר"ת" מה שהוציאו על הבעל, וגם ה"כיוש הפומבי" מה שעשו עמו בפועל אצל חתונה משפחתי שהפיצו שם ה"סירוב", וגם כשזרקוהו חוץ לביהמ"ד בכרוזים ובזיונות, ובליווי צעקות חירופין וגידופין. ונראה מה הן תוצאותיהם להלכה, אף כלפי "גט רגיל" מה שהיה נותן אח"כ בעקבותיה, ונראה מאי דקמן.

א. הנה, לפי המבואר לעיל (ענפים א' - ה) דאפילו בעל המחוייב באמת לגרש את אשתו מן הדין הגמור והברור, ואפילו אם גם יצא עליו "פסק דין" שחייב לגרש מן הדין, ואפילו אם פס"ד זה יצא עליו מבי"ד מי ש"התחייב" להם בקבלת קנין ובחתימת שט"ב לציית לפסק דינם. דעב"ז, אכתי אין זה מכשיר או מצדיק עליו כפיית גט, ואדרבא עצם פרסום הפס"ד בכתב ברבים, יש בכוחה להטיל פסול גמור על כל גט שיתן אח"כ בעקיבה, עכ"פ כשהוא מערער עליה, וכנ"ל (ענפים ז' וה'), עי"ש.

לפי"ן פשוט וברור במכש"כ וק"ו, דכל "בזיון פומבי" על הבעל, מה שעושים עמו, בכדי להטיל עליו לחץ שיקיים הפס"ד ליתן גט, בין אם זהו באופן דפרסום "כתב סירוב" עליו, או אם זהו באופן דפרסום "הרחקה דר"ת" עליו בשווקים וברחובות או בבתי מדרשות, וכש"כ "לבזותו בפועל", לזרוק אותו בידים מביהמ"ד בכרוז לפני עם ועדה, ובליווי צעקות ובזיונות, וכמו שעשו כל זאת עם הבעל דנן.

בודאי דכ"א מאופנים הללו בפני עצמם, פוסלים במוחלט כל גט הניתן ע"י הבעל, בעודו מונח תחת לחצים האלו, ואיסור גמור ומוחלט מוטל, בין על הבי"ד ובין על ההמון, שלא לעשות כזאת על

בעל שאינו מן אותן השש, שנימנו מחז"ל שדינם לכופם להוציא. והעושים כן, אף אם כגובה ארזים גובהם, ואף אם מלובשים באצטלא דרבנן, ומתכסים במעטף היראה, הם בגדר "קלים ורקים מהרסים ועוקרי הדת", שהוראתם אסורה ופסולה, דהרי הם מעידים על עצמם בזה, דלא איכפת להם כלל, להכשיל אותה ואת הנושאה באיסור החמור ד"אשת איש", ואת כל הדור כולו בטמיעת "ממזרים", רח"ל.

ב. והנה, בעצם הענין ד"הרחקה דר"ת", הרגשנו בזה שטוש וערכוביא אפילו אצל בני תורה, שנדמה להם דכל שהבעל ש"חייב לגרש" מן הדין, אף שאינו מאותן שמותר לכופם על הגירושין. כאילו שכבר הותרה הרצועה, "לבזותו" ולהשמיצו ברבים, בכדי להטיל עליו לחץ לגרש, ונדמה להם דאין בזה משום חשש ד"מעושה" כלל, מכיון דסו"ס הרי לא הכהו ממש בשוטים.

אמנם זהו טעות מוחלט, דהרי כל צד הקולא ב"הרחקה דר"ת" על פני כפיה ממשי, הוא רק משום דאינה אלא "מניעת עשיית טובה" עמו. וכמבואר הדק היטב בלשון בספר הישר (ל"מ, ס"י כ"ד) בזה"ל: **שלא יחיו רשאיין לדבר עמו לישא וליתן עמו להאריחו ולהאכילו ולהשקותו וללוותו ולבקרן בחלותו, אם לא יגרש ויתיר אותו האיש את הילדה הזאת, שבזה אין כפייה עליו, שאם ירצה מקיים והוא לא ילקח כגופו מתוך (נידוי) זה, אך אני נתפרד מעליו, עכ"ל.** הרי שדקדק למנות רק דוקא דברים כאלו, מה שאינם "עשיית רעה" בקום ועשה, רק לכל היותר הו"ל "מניעת טובה" באופן דשוא"ת.

ואף בזה, הטיל המהרש"ם (יו"ד, ס"י ק"ו. וסה"ע, ס"י ע"ב) חנאי בדבר בזה"ל: **שלא תאמרו [אליו] שאתם מחמירים [עליו כד'] שיחלוץ, אלא כמו שאמרתי, [ש]אתם שלא ידברו ושללא ישאו ויתנו עמו, עכ"ל.** והובא דבריו בתורת אמת (למהר"א ששון, ס"י כ"ח), ובתו"ח (למהר"ש ח"ד, ס"י מ"ט), עי"ש. וגם הב"ש (ס"י קס"ה, סק"ה) הביאה בזה"ל: **ולא שיאמרו שלא לדבר עמו עד שיחלוץ, דאז הוי כפיה, אלא לעשות הרחקה אתם שלא לדבר עמו, עכ"ל,** כלומר שצריכין ליהזר כשמונעים ממנו טובות הללו, שלא להדגיש לו בפירושו: שמונעים זאת ממנו בשביל שיגרש, אלא כשהוא מעצמו יבין זאת, ויתן גט או חליצה או ל"ה "מעושה", עי"ש.

ד. **וכש"כ** ובפרט, לפי מש"כ הב"י (סי' קל"ד, מסו' ז'. ונשו"מ, דיני יצוס וחלטה סי' ג') בשם מהרי"ק (שוטף ק"ג, וקל"ה); דמשום הכי לא נחשב "הרחקה דר"ת" כ"כפיה", משום דיכול לילך חוץ לעירו, דשם שלא יודעים מזה, לא ירחיקוהו, עי"ש. **וב"כ** הגדרה זו, מהרש"ם (יו"ד, סי' קל"ג. וסו"מ, סי' שצ"ט), ובנימין זאב (סי' ע"ט), ולבוש (אה"ע סי' קל"ד, סי' ו), והגר"א (שם, סי' קנ"ד, ס"ק ס"ז), וצ"צ (אה"ע, סי' רס"ג, אות י"ג), ותועפת ראם (סי' קכ"ג, אות י"ג), ואגר"מ (אה"ע ס"א, סי' קל"ז), עי"ש.

ו**א"כ** הרי נמצינו לפי זה, דכהיום: שכל "ידיעה" יכולה להגיע בכל קצוי העולם, במהירות הבזק. **לא** רק על ידי קריאות ושיחות "טלפונית". **וגם** לא רק משום, דמשלוח כרוזים על הבי דואר, מה ששהתה בימי קדם חדשים שלמים עד שהגיעו למחוז חפצם, מגיעים כהיום למחוז חפצם, תוך ימים ספורים בכל קצווי תבל. **ואף** לא רק משום, דמה שלעבר היו צריכין להעתיק כל תופס בפני עצמו, בטירחא דגופא ובכתבת יד ממש, יש יכולת כהיום לייצר ברגעים ספורים אלפי תופסים מכל כרוז על ידי "מכונת קאפיי". **דהרי** כהיום יש יכולת להפיצו באלפי פינות הארץ ברגע כמימרא, על ידי "פעקס" ו"אימעיל" אוטומאטי.

ומעתה בודאי, דכל מי שיש לו מוח בקדקדו יודה, דקולא זו נפל בבירא, דהרי שוב ל"ש הטעם מש"כ הפוסקים הנ"ל, דהבעל יכול לילך מחוץ לעירו, במקום שאין יודעים מזה, דלהיכן יפנה וילך, הלא ידיעה זו מגיע בכל העולם כולו בשעה קלה מאוד. **וממילא** פשוט, דכהיום ל"ש להקל בעשיית "הרחקה דר"ת", יותר מב"כפיה" ממש, והיי"ט שלא ראינו אצל גדולי הדור העבר, שיעשו "הרחקה דר"ת" אפילו על בעל ש"חייב לגרש מדינא", רק ממורים קלים ורקים, וכש"כ על בעל שפטור מלגרש, וכבנ"ד. **נדלא** כהי"א (מ"מ, אה"ע סי' כ"ה, אות ז'), שהביא דברי הפוסקים הנ"ל, ולא חלי ולא הרגיש דלפי דבריהם אתיא ברור, דכהיום נפלה כל ההיתר לזה בבירא.

ה. **אמנם**, בר מן כל דין ודין, ואפילו לפי דעתם המוטעת, שכל בזיונות החמורים הללו, אכתי נכללים עדיין בגדר ד"הרחקה דר"ת" [מה שז"א, וכדהוכחנו בראיות ברורות, וכנ"ל]. **מ"מ** הרי כבר כתב הפת"ש (סי' קנ"ד, סק"ל) בשם גבו"א (להש"ך, סי' ע"ג), שכתב בשם מהריב"ל (מ"ג, סי' י"מ. וס"ג, סי' ק"ג):

וחזינן מיהת, דעשיית "הרחקה דר"ת" מוגבל דוקא ל"מניעת טובה" בלבד, ולא לעשיית עמו "רעה" ח"ו, וממילא פשוט, דמש"כ בספר הישר (שם): ועוד יוסיפו חומר ברצונם על כל אדם, דג"כ כוונתו רק על ענינים כאלו, שהם בגדר "מניעת טובה" בלבד, דרק בזה יכולים להוסיף עוד דברים, אבל ח"ו לעשות עמו רעה, מה דמשווייה בתוך הגדר ד"כפיה" ממש. **ובן** כתבו כל הפוסקים בהגדרת "הרחקה דר"ת", שהוא מוגבל דוקא לענינים המנויים לעיל, עי' מרדכי (כמוזת פ"ו, רמז ר"ד), והג"א (שם, סי' י"ט, הגה ז'), מהרי"ק (שוטף כ"ט), רא"ם (סי' י"ד), מהרש"ך (מ"ג, סי' ק"ס), וב"י (אה"ע סי' קנ"ד, אות כ"א), ורמ"א (שם, סכ"א), וערוה"ש (שם, סס"ג), עי"ש.

פנקס ב"ד, מסמך 5010

ג. **וא"כ** לפי כל הנ"ל פשוט, דהוצאת "סירוב" או "הרחקה דר"ת" על הבעל בפומבי, או "לביישו ברכים" באופן בולט, וכמו שעשו בבעל דנן, שהפירו שמחה משפחתית בעשיית מהומות, ובהפצת ה"סירוב" נגדו, ומלבד זה הוציאוהו בידים לחוץ מביהמ"ד לעיני כל, בכרוז ותוך כדי צעקות וחירופים ובזיונות עצומים. **בודאי** דכ"ז אינו בגדר "הרחקה דר"ת", [מה דגם זה היה אסור לעשות עליו, כיון שאף לא היה "חייב לגרש" מן הדין כלל, וכדיבואר לקמן (סימניס ז' - ו'), עי"ש], אלא דמהוה "כפיה גמורה" לא פחות במאומה מהכאה בשוטיין ממש, הפוסל כליל כל גט מה שהיה נותן אח"כ בעקיבה, אף בלי אונס ניכר.

דהרי בגמרא (סוטה מ', ז'. וסנהדרין מ"ה, א') יש מחלוקת בדבר, אם נוה לו לאדם "צערא דגופו" יותר מ"בזיונו" עי"ש. **וביון** דאין הכרע בדבר איזה מהם גרע, בודאי דלמעשה קימ"ל דצער שניהם הם שקולים, וממילא פשוט ד"בזיון פומבי" לא גרע במאומה מ"כפיה בשוטים" ממש, וז"פ.

ושוב מצאתי, שד"ז מבואר להדיא ברשב"א (מ"ו, סי' תי"ד), ש"לבוזות" את הבעל הו"ל "כפיה" גמור, דכתב שם [לגבי טענת "מאיס עלי" שאסור לכופו, וכתב באמצע הדברים] בזה"ל: **אבל** אין כופין אותו ליתן גט, אלא יכולין בי"ד לאיים עליו בדברים, [א"ה: ע"כ כוונתו רק בעל פה, ולא בהפצת כתבים עליו, דהרי קמסיים עלה בזה"ל]: **ובלבד** שלא ינדרוהו, **ולא** יבזוהו, ולא יצערו אותו בגופו, עכ"ל. **הרי** לנו ראייה ברורה, דלבוזותו חשיב כ"כפיה" ממש, ותל"מ.